



**JMG – INSTITUTIONEN FÖR  
JOURNALISTIK, MEDIER OCH  
KOMMUNIKATION**

# **DET OKONVENTIONELLA OFFRET**

*En tematisk analys av SVT:s dokumentär*

*Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*

*Rebecka Drake och Klara Zellman*

---

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	MK1500 Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2019
Handledare:	Malin Sveningsson
Kursansvarig:	Malin Sveningsson

# Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	MK1500 Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2019
Handledare:	Malin Sveningsson
Kursansvarig:	Malin Sveningsson
Sidantal:	50
Antal ord:	15 072
Nyckelord:	Offer, förövare, tystnadskultur, framing

---

**Syfte:** Studiens syfte är att med en tematisk analys undersöka SVT:s dokumentär Josefin Nilsson-älska mig för den jag är. Studien fokuserar främst på hur aktörerna porträtteras och eventuellt skuldbeläggs, samt hur våldet framställs.

**Teori:** Dokumentär som genre, Gestaltningsteori

**Metod:** Kvalitativ textanalys

**Material:** SVT:s dokumentär Josefin Nilsson- älska mig för den jag är

**Resultat:** Josefin Nilsson framställs inte som ett traditionellt offer, utan dokumentären gestaltar henne genom att fokusera på hennes bedrifter och levnadsglada karaktär. Expojkvännen framställs som en förövare och blir skuldbelagd för det våldsamma förhållandet. Dokumentären gestaltar honom som ond och avvikande. Dokumentären har arbetat utefter en performativ representationsform vilket lett till att den inte kan betraktas som objektiv utan bygger på känslor och personliga berättelser. Dokumentären framställer våldet genom att betona tystnadskulturen i samhället samt vikten av att prata om våld mot kvinnor. Resultatet visar likheter med nyare forskning där offer får ta en mer central roll i medieinnehållet och berätta sin historia utan själva blir skuldbelagda för våldet.

*Vi vill passa på att tacka vår fantastiska handledare Malin som stått ut med all vår förvirring.  
Vi vill också tacka varandra och det sammansvetsade team vi varit!*

## Executive summary

The media has always played an important role in how society sees and understands the world. They have a powerful influence on humans, both on an individual and social level. How media portray women contributes to women's position in general while it also can strengthen society's gender roles. The way media presents men's violence against women therefore contributes to the reproduction of these power structures. In the fall of 2017 Metoo had a great impact in Sweden. The hashtag campaign spread from social medias to large newspapers in a very short time. Metoo as a movement has contributed to the demolition the patriarchal power structures that we can see all around the world. Violence against women is now a topic that is being debated to a greater extent than before, which we can see in the media coverage. In light of this it is interesting to analyse the latest addition to the Metoo debate in Sweden, namely SVT's documentary "Josefin Nilsson- älska mig för den jag är". Based on the latest research on victims and perpetrators we believe that an analysis of the documentary's presentation of victims, perpetrators and violence can be a valuable addition to the discourse. Hence, the purpose of the study is to analyse how Josefin Nilsson and her ex-boyfriend are portrayed and possibly blamed as well as how the violence is presented.

Previous research on sexual abuse and men's violence against women illustrates a general pattern of how victims and perpetrators are portrayed. More than often, the victim is portrayed as the guilty one due to the way they behave or dress, while the perpetrators portrayal is focusing on their mental illness or life situation. However, there are tendencies in newer research where victims possess a more central role in the media content. Since the documentary "Josefin Nilsson- älska mig för den jag är" is new, there is no previous research on the documentary. Therefore, this study is relevant from a larger perspective as it contributes to the discussion on how media report about men's violence against women, the culture of silence and the portrayal of victims and perpetrators.

From a theoretical perspective, we have been using framing as it is a relevant theory to determine how the documentary has framed Josefin, her ex-boyfriend and the violence. We have been using an inductive strategy to answer our questions along with episodic and thematic framing to analyse whether the problem is considered as a socially or individually linked one. Furthermore, we have been using a theory about documentary as a genre in order to analyse how this documentary is structured and if it has been objective or not.

As for the method, we have done a qualitative text analysis. By thoroughly reviewing all the parts of the documentary as well as the whole context we gained a deep understanding of what is said in the documentary, and how it is said. To make the process of this study easier and to get a more accurate and thorough analysis, we transcribed the documentary. We subsequently used thematic analysis to encode the material and bring out different themes. In the beginning of this procedure we had seven different themes, although during the process of

the work some themes were put together, some were developed and others were removed due to irrelevance. This process resulted in six different themes. We then used these themes to answer the questions in the study.

The results of this study shows that Josefin Nilsson has not been presented as a traditional victim. Instead the documentary portrays her through descriptions as lively, courageous and powerful, even when the violence in her life was at its worst. The documentary portrays her story, which is a major difference from previous research that shows that the blame is often placed on the victim herself. In this documentary, the perpetrator is the guilty one and is defined through violent descriptions. This also differs from previous research, which suggest that perpetrators often are excluded in media reporting as they are framed in a more favourable manner. Our analysis also shows that the violence is portrayed by the culture of silence, the problem of not talking about men's violence against women maintain these power structures. Another important result of this study is how the documentary worked on the basis of a performative form of representation, which led to it not being entirely objective but was instead based on emotions and personal stories.

Furthermore, the analysis shows similarities with newer research where victims take a more central role in the media content. By talking about violence against women societal power structures can shift and victims can stop being portrayed as guilty. How media presents victims and perpetrators gives real consequences in society. Our analysis shows that Josefin is portrayed in a greater extent than the ex-boyfriend, which strengthens the thesis that victims now get a more central role in media coverage, as newer research has indicated. The conclusion from this particular study is that the victim in this documentary has a more central role than what previous research described, and that it is the perpetrator who is blamed without any excuses.

Since this study only analyses the content of the documentary, it would be very interesting for future research to investigate the consequences that followed for the people involved. It would also be interesting to see how the documentary was received in society and in the media. Furthermore, it would be interesting, and very relevant, to investigate whether Metoo and the documentary made any difference to men's violence against women by seeing how victims and perpetrators in newer media reports are portrayed.

# Innehållsförteckning

<b>Introduktion .....</b>	<b>7</b>
<i>Studiens relevans.....</i>	8
<b>Syfte och frågeställningar .....</b>	<b>9</b>
<b>Bakgrund .....</b>	<b>10</b>
<i>SVT:s dokumentär Josefin Nilsson - älska mig för den jag är.....</i>	10
<i>Metoo-rörelsen.....</i>	11
<b>Teori och tidigare forskning.....</b>	<b>14</b>
<i>Gestaltningsteorin.....</i>	14
<i>Gestaltning av offer.....</i>	16
<i>Gestaltning av förövare.....</i>	17
<i>Tystnadskultur.....</i>	18
<i>Dokumentär som genre.....</i>	19
<i>Tillämpning av teori och tidigare forskning.....</i>	20
<b>Metod.....</b>	<b>21</b>
<i>Kvalitativ metod.....</i>	21
<i>Tematisk analys.....</i>	21
<i>Urval och avgränsning.....</i>	22
<i>Transkribering.....</i>	22
<i>Tillvägagångssätt.....</i>	22
<i>Kodning.....</i>	23
<i>Tematisering.....</i>	23
<i>Diskussion av metodval.....</i>	24
<i>En kritisk granskning av vår studie.....</i>	25
<b>Resultat och analys.....</b>	<b>26</b>
<i>Del 1.....</i>	26
<i>Hur porträtteras Josefin?.....</i>	26
<i>Tema: Levnadsglada Josefin.....</i>	26
<i>Tema: Sångfågeln Josefin.....</i>	27
<i>Tema: Offret Josefin.....</i>	30
<i>Analys.....</i>	31
<i>Del 2.....</i>	33
<i>Hur porträtteras expojkvännen?.....</i>	33
<i>Tema: Den anonyma förövaren.....</i>	33
<i>Analys.....</i>	35
<i>Del 3.....</i>	37
<i>Hur framställer dokumentären våldet?.....</i>	37
<i>Tema: Tystnadskulturen.....</i>	37
<i>Tema: Dokumentärens uppbyggnad.....</i>	39
<i>Analys.....</i>	40
<b>Diskussion .....</b>	<b>42</b>
<i>Reflektion av studien.....</i>	43
<i>Förslag på vidare forskning.....</i>	44
<b>Referenser .....</b>	<b>45</b>

## Introduktion

Medierna har alltid varit betydelsefulla för hur vi människor ser på världen. De har möjligheten att influera oss både på samhälls- och individnivå samt påverka hur vi uppfattar vissa specifika händelser (de Vreese, 2005:51). Sättet medierna framställer mäns våld mot kvinnor påverkar hur vi ser på världen och kan därmed bidra till reproduktionen av maktstrukturer. Genom att välja ut vissa aspekter i rapporteringen gestaltas verkligheten på ett ensidigt sätt. Detta leder till att vissa specifika problembeskrivningar, värderingar och orsaksförklaringar får mer medieutrymme och bidrar till en skev verklighetsbild. Mediernas porträttering av kvinnor bidrar således till kvinnors position i allmänhet samtidigt som det även kan stärka samhällets könsroller (Meyers, 2004). Tidigare forskning kring sexuella övergrepp och mäns våld mot kvinnor visar generella mönster i hur offer och förövare gestaltas. Mer än ofta läggs skulden på offren själva genom att fokusera på deras beteenden och klädstil (Lindgren & Lundström, 2010; Taylor, 2009) medan skuldbeläggning av förövaren ofta saknas i medierapportering där fokus istället blir på deras mentala sjukdom eller livssituation (Bullock & Cubert, 2002; McNeill, 1992). Det finns dock tendenser i nyare forskning där offer i större utsträckning får ta en mer central roll i medieinnehållet och därmed får deras berättelser vara i fokus (Demker & Duus-Otterström, 2011; Wendt, 2010).

Den 5 oktober 2017 twittrade skådespelerskan Alyssa Milano ”If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote ’Me too’ as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem” (Milano, 2017) och detta blev startskottet för hashtag-kampanjen som tog över stora delar av världen. Under oktober och november 2017 fick Metoo även stort genomslag i Sverige där den spred sig från sociala medier till stora dagstidningar på väldigt kort tid. Sedan Metoo kom till Sverige har flera andra upprop ägt rum för att uppmärksamma sexuella trakasserier inom olika branscher. Det har även bidragit till att ett flertal demonstrationer ägt rum där offentliga personer tvingats avgå på grund av avslöjande av övergrepp. Genom Metoo fick offer chansen att berätta sin historia och bryta sig fria från tystnadskulturen. Metoo har bidragit till att de patriarkala maktstrukturerna skakats om. Våld mot kvinnor debatteras nu i större utsträckning än tidigare och är i centrum för mediernas bevakning.

Med bakgrund i detta är det intressant att undersöka det senaste tillskottet i Metoo-debatten, SVT:s dokumentärfilm *Josefin Nilsson - älska mig för den jag är*. Utifrån både den senaste forskningen kring offer och förövare samt Metoos betydelse för att sätta offer i centrum anser vi att en analys av dokumentärens framställning av offer, förövare och våldet kan vara ett värdefullt tillskott i diskursen.

## Studiens relevans

Studiens utomvetenskapliga forskningsrelevans utgår från den samhälleliga opinionen och Metoos genomslagskraft. Dokumentären *Josefin Nilsson - älska mig för den jag är* gestaltar en väldigt folkkär artist och har genererat stor uppmärksamhet i både sociala och traditionella medier. Dokumentären har även lett till en stor ljusmanifestation till Josefin Nilssons ära (Sundberg, 2019). Studien är relevant då debatten om tystnadskultur och mäns våld mot kvinnor bedrivs såväl av den akademiska världen som av vanliga människor på exempelvis sociala medier. Dokumentären om Josefin Nilsson är ett intressant nedslag i samhällets diskussioner kring detta. Medier och kommunikation kommer alltid spela en viktig roll i opinionsbildning (de Vreese, 2005:51). Studien är således även relevant i debatten om mediernas gestaltning samt nyhetsvärdering, då mediernas rapportering tillser att diskussionen om dessa ämnen fortsätter.

Som tidigare nämnt finns det ett flertal studier som undersöker mediernas gestaltning av offer och förövare. Det finns även studier om tystnadskulturer och hur de upprätthålls genom kulturella processer (Freire, 2004) och hur synen på män och kvinnor påverkar samhällets maktförhållanden generellt (Eduards, 2008). Inomvetenskapligt kan således vår studie bidra till forskningsfältet om mediernas rapportering kring offer och förövare samt våld mot kvinnor. Eftersom dokumentären om Josefin Nilsson är så pass ny i tiden finns det inte några andra studier kring just denna. Studien kan dock tillföra något i debatten om Metoo, samt ses som en byggkloss i framtida forskning kring hur Metoo lett till ökad medierapportering kring mäns våld mot kvinnor och öppnat för ett nytt sätt att diskutera frågan.



# Syfte och frågeställningar

## Syfte

Tidigare forskning visar likheter i hur medierapporteringen framställer offer och förövare över hela världen, där skulden för våld mot kvinnor oftast läggs på kvinnorna själva. Detta sätt att gestalta våld mot kvinnor bidrar till en reproduktion av de patriarkala maktstrukturerna i samhället, och leder till en skev verklighetsbild. Vi tror dock att ett skifte håller på att ske i hur medierapportering skildrar offer och förövare. Efter Metoo har vi sett många av dessa skiften porträtteras genom dokumentärer, exempelvis om R Kelly och Michael Jackson. Metoo har gjort att det nu går att skriva och tala på ett sätt som i större utsträckning än tidigare fokuserar på offren. Dessa dokumentärer utgår ifrån offrens historia istället för förövarens.

Det senaste tillskottet är dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*. Studiens syfte är att analysera hur aktörerna gestaltas samt hur våldet framställs.

## Frågeställningar

För att besvara syftet har vi formulerat följande frågeställningar:

**1. På vilket sätt porträtteras Josefin Nilsson i dokumentären?**

*Den här frågeställningen ämnar undersöka gestaltningen på individnivå.*

**2. På vilket sätt porträtteras "ex-pojkvännen" i dokumentären?**

*Den här frågeställningen ämnar undersöka gestaltningen på individnivå.*

**3. Hur framställer dokumentären våldet?**

*Den här frågeställningen ämnar undersöka gestaltningen på samhällsnivå.*

## Bakgrund

### SVT:s dokumentär Josefin Nilsson - älska mig för den jag är

*Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*, handlar om Ainbusk-sångerskan och skådespelerskan Josefin Nilsson och hennes framgång inom musik- och teaterbranschen, men också om hur våld och misshandel utplånade henne. Josefin Nilsson föddes den 22 mars 1969 och dog den 29 februari 2016 (Sveriges Television,2019a). Dokumentären som är aktuell i denna studie blev tillgänglig på SVT Play den 22 mars 2019 klockan 02:00 och sändes på SVT2 klockan 20:00 den 29 mars 2019 (Sveriges Television,2019c). Dokumentären finns tillgänglig på SVT Play till och med måndagen den 9 december 2019 (Sveriges Television,2019a). Dokumentären är 59 minuter lång.

Josefin Nilsson hade själv börjat skriva en bok om hur det är att bli hotad, slagen och förödmjukad av den person man länge älskat. Boken färdigställdes aldrig utan istället blev det en dokumentär som döptes till *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*. Dokumentären producerades av K Special som tar fram ”kulturdokumentärer i världsklass. K Special bjuder på berättelserna du inte kände till, porträtten du längtat efter och möten med konstnärer som överraskar, förför och provocerar. Passionerat och prisbelönt. Utmanande och underhållande. Sverige och världen.” (Sveriges Television,2019b). Dokumentären börjar med klipp från Josefins karriär, både inom musik och teater. De personer som figurerar i dokumentären är närstående samt vänner till Josefin Nilsson, störst utrymme har hennes syster Marie Nilsson-Lind.

I dokumentären får man veta att Josefin Nilsson träffade en man som hon blev förälskad i. Det framgår att förälskelsen började utan våld, men att det i något skede övergick till en mardröm för Josefin Nilsson. Hon blev misshandlad flera gånger av mannen tills hon slutligen polisanmälde honom. Mannen blev dömd för misshandeln, han blev dömd för hoten och han blev dömd för överträdelse av besöksförbudet. Marie Nilsson- Lind berättar i dokumentären att mannen sedan överklagade domen och istället fick villkorlig dom. Dokumentären berättar om hur mannens våld mot Josefin Nilsson inte bara orsakade psykiska problem för Josefin, utan även fysiska. Josefin fick opereras flertal gånger då kotor i ryggraden förstörts av misshandeln. Hon behövde gå på starka mediciner, led av smärta och ångest, och fick posttraumatisk stress.

Intervjupersonerna i dokumentären återskapar Josefin Nilssons liv och kamp ända in i slutet. Marie Nilsson-Lind berättar i dokumentären att Josefins sista dagar var svåra. Hon var nyopererad, åt starka mediciner, var väldigt rädd och hade mycket ångest. Dagen Josefin Nilsson dog befann hon sig på Gotland med sin syster. Marie Nilsson-Lind berättar om morgonen och förklarar att de båda la sig för att vila en stund, och det var då Josefin somnade in.

## Metoo-rörelsen

Historiskt sett har kvinnor inte ansetts ha någon egen vilja och klassats som mäns tillhörighet, och sexuella trakasserier har alltid förekommit även om dessa inte just kategoriserats som sexuella trakasserier (Fitzgerald, Bailey & Swecker, 1988). När en av de första studierna om sexuella trakasserier i USA på 1980-talet genomfördes, visade det sig att 42% av arbetande kvinnor utsatts för sexuella trakasserier på arbetsplatsen (ibid:153). Trots att studien visade på en hög procent av sexuella trakasserier på arbetsplatsen har det genom historien ofta varit värre att anmäla trakasserier än att inte göra det på grund av efterföljande konsekvenser (Bergman, 2002:230). På så sätt kan man säga att en tystnadskultur funnits sedan kvinnorna gav sig ut på arbetsmarknaden, och förmodligen innan inom hemmets väggar också.

Metoo grundades från första början 2006 av människorättsaktivisten Tarana Burke. Syftet var att skapa en plattform för de kvinnor som blivit utsatta för sexuella trakasserier, våld och utnyttjande. Särskilt fokus hade Tarana på färgade kvinnor och flickor med bakgrund från låginkomstområden. Visionen med Taranas kampanj var att skapa lösningar för att minska sexuella trakasserier och lyfta fram överlevande av sexuellt våld, samt att bryta tystnaden kring sexuellt våld. Spektrumet av överlevande har sedan utvidgats och inkluderar nu även hbtq-personer, ungdomar, funktionsnedsatta flickor och kvinnor. ”We want perpetrators to be held accountable and we want strategies implemented to sustain long term, systemic change.” (Metoo Movement, 2018)

Drygt tio år efter att Burke grundade Metoo Movement publicerade The New York Times en utredning på tidigare opublicerade påståenden mot den kända filmproducenten Harvey Weinstein. Det visade sig att anklagelser gjorts mot Weinstein i nästan tre decennier och att Weinstains inre kretsar vetat om hans beteende, medan resten av världen enbart såg honom som en oslagbar och fantastisk producent (Kantor & Twohey, 2017). Den 15 oktober 2017, tio dagar efter The New York Times publicerade artikeln om Harvey Weinstein, spreds Milanos tweet och detta blev startskottet för hashtag-kampanjen som tog över stora delar av världen.

Hashtagen exploderade i USA och ett dygn efter Milanos tweet hade Metoo twittrats 200 000 gånger (Schmidt, 2017). Genom sociala medier spreds sedan hashtagen och uppmärksammades i Sverige redan den 16 oktober då bland annat tv-profilen Lulu Carter anklagade TV4s programledare Martin Timell för sexuella trakasserier (@lulucartersweden, 2017) och Cissi Wallin anklagade Aftonbladetsprofilen Fredrik Virtanen för våldtäkt (@cissiwallin, 2017). Den 17 oktober publicerades det 11 000 inlägg med hashtagen Metoo på sociala medier i Sverige (TT, 2017b). Starten för Metoo i Sverige kom framförallt från mediebranschen där kända och okända personer vittnade om sexuella trakasserier på

arbetsplatsen, men spreds sig snabbt till andra branscher. Avslöjande och vittnesmål som gjordes under Metoo 2017 resulterade bland annat i att mediebolag såsom Aftonbladet, TV4, SVT och TT Nyhetsbyrå startade utredningar och flera anställda på dessa mediebolag tvingades att avgå från sina positioner (TT, 2017a).

Den 19 november 2017 publicerades en artikel i Svenska Dagbladet där 576 skådespelare undertecknat en text med berättelser om övergrepp och kränkningar. Uppropet fick namnet #tystnadtagning (Svenska Dagbladet, 2017). Detta var dock inte första gången sexuella trakasserier uppmärksammats inom teaterbranschen. 2006 gav regeringen ut *Plats på scen*, en utredning beställd av kulturdepartementet för att implementera ett jämställdhetsperspektiv inom scenkonsten i Sverige (SOU 2006:42). I rapporten argumenteras det för att konsten inte kan kallas för fri så länge den inte är jämlik och låter sig styras av normer och begränsningar. Det uppmärksammas även genom intervjuer av människor inom olika positioner i scenkonstområdet att de som upplever sig ha utsatts för sexuella trakasserier ofta väljer att vara tysta och inte berätta om händelserna. "Priset man kan tvingas betala anses vara för högt, resultatet blir tystnad" (ibid). År 2010 genomförde Ekot en enkätundersökning om sexuella trakasserier inom scenkonsten med fokus på teaterområdet där resultatet visade att hälften av alla kvinnliga skådespelerskor upplevde sig ha blivit sexuellt trakasserade i arbetet (Sveriges Radio, 2010).

Andra branscher följde efter genom att skapa egna hashtags för att kunna organisera sig, exempel på dessa är #visjungerut och #medvilkenrätt. Mellan november 2017 och juli 2018 startades 75 upprop och 56 av dessa publicerades i media (Sveningsson, M., Hansson, K., Ganetz, H. & Sandgren, M, 2019). Idag har det gått 1,5 år sedan rörelsen grundades och många menar att dess betydelse varit signifikant. Den kvinnliga kollektiva kraften som Metoo medfört har förändrat såväl arbetsklimat och tystnadskulturen, och det är den kraften som gör fortsatt förändring möjlig både i Sverige och i andra länder. Även om många länder fortfarande dömer kvinnor för de sexuella trakasserier har en förändring skett (Pascalidou, 2018).

Metoo och alla dess branschrelaterade hashtags som #tystnadtagning har synliggjort de tystnadskulturer som finns på arbetsplatser och skolor i Sverige. Sexuella trakasserier är ett komplex problem som ofta handlar om maktmissbruk och hierarkier, där trakasserier inte anmäls eller uppmärksammas på grund av en rädsla för negativ inverkan på både arbetssituationen eller karriärmöjligheterna (Agardh & Von Schantz, 2018). Den främsta konsekvensen av Metoo är att kvinnor, eller andra utsatta, blir trodda och tystnadskulturen kan börja motarbetas. Att börja tala om sexuella trakasserier öppet och att få så pass mycket igenkänning och uppmuntran från andra menar vissa har lett till stor, verklig förändring (Svarfvar & Klintö, 2018).

Reportage om Metoo menar att så länge våld och övergrepp mot kvinnor fortsätter så måste begreppet Metoo leva vidare, även om rörelsen har gjort att kvinnor idag inte längre är lika

tysta när det sker (Magnusson, 2019). Att kvinnor ofta även fått bära skulden för sexuella trakasserier är även ett problem som Metoo hjälpt, och fortfarande hjälper till att krossa. Kvinnor kan istället för att bära skammen nu rikta strålkastarna mot förövarna själva, vilket inte skett innan.

Som tidigare nämnt har det efter Metoo uppkommit flera specifika upprop men även specifika uppmärksammade fall. Genom SVT:s dokumentärfilm om Josefin Nilsson har debatten om Metoo väckts till liv igen och rört upp starka känslor. På 1990-talet när sångerskan misshandlades av sin dåvarande pojkvän, visste kollegor och familj om vad som skedde. En tystnadskultur rådde och händelserna fick ske i det dolda, ingen sa "me too". Istället blev Josefin Nilsson ett av alla offer för mäns våld även om hon vågade prata i rätten om vad som hänt (Lindqvist, 2019). Josefin Nilsson har på ett sätt fått upprättelse genom att dokumentären nu i efterhand porträtterar hennes personliga historia. I medierapporteringen går det till viss del att se en skiftning mellan offer och förövare. Även dokumentärer som "Leaving Neverland" och "Surviving R Kelly" visar på detta skifte där offren får tala öppet, utan att tystas eller anklagas. I slutet på just dessa två dokumentärer glömmer man som betraktare nästan Michael Jackson och R Kelly, utan alla tankar riktas mot det systematiska våldet och offrens egna historier. Det är många som ifrågasätter varför gärningsmannen inte nämns vid namn i dokumentären om Josefin Nilsson, trots att han är dömd i tingsrätt och hovrätt, samt är en offentlig person som går att hitta på webben. En anledning uppges vara att han inte är värd att nämnas vid namn i en dokumentär som handlar om Josefin och alla kvinnors starka band och kärlek till henne och varandra (ibid). Det är kanske ett val som gjorts för att ännu tydligare peka på vems historia det är som berättas, vem som får stå i strålkastarljuset och att den som gjort detta brutala mot henne idag betyder så lite att han inte nämns med namn (ibid). Utifrån detta går det tydligt att se hur Metoo och de branschrelaterade uppropen synliggjort tystnadskulturen och öppnat upp för att prata om sexuella övergrepp och våld mot kvinnor i större utsträckning än innan. Debatten sker på både traditionella och sociala medier, samt genom dokumentärfilmer som sätter offren i centrum. Med bakgrund i Metoo är det intressant att undersöka den senaste medierapporteringen kring ämnet, det vill säga dokumentären om Josefin Nilsson och hur offer och förövare gestaltas i denna.

## Teori och tidigare forskning

I följande kapitel kommer vi redogöra för gestaltningsteorin och dess innebörd för den här studien. Även tidigare forskning om mediernas gestaltning av offer och förövare presenteras. Mediernas gestaltning av händelser har så pass stor genomslagskraft att de kan forma den allmänna opinionen och detta gäller även våld mot kvinnor. Mediernas porträttering av kvinnor bidrar därmed till kvinnors ställning och behandling i samhället i stort, eller som Croteau och Hoynes (1997:149) uttrycker det:

“The inequality that women still face in society as a whole is clearly reflected in the unequal treatment women receive in the media”

## Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin handlar om hur medieinnehållet framställs och gestaltas i medierna, samt om hur val som görs på redaktionerna påverkar hur nyheter skapas och skildras (Shehata, 2015). “Gestaltningar och gestaltningsteorin handlar i grund och botten om kommunikationens roll för hur människor förstår sin omvärld” (ibid:360). Det vill säga hur medieinnehåll gestaltas påverkar i sin tur hur människor i samhället ser på och uppfattar omvärlden. Gaye Tuchman var tidig med att använda sig av begreppet gestaltning och menade att medierna är människors fönster till verkligheten (1978), vilket således betyder att medier ger en objektiv avspegling av verkligheten. Dock finner man inget stöd i forskningen för detta perspektiv, trots att journalistikens roll främst förklaras som förmedlare av information till samhället (Strömbäck, 2014). Enligt gestaltningsteorin bör man inte se medieinnehållet som en direkt avspegling av verkligheten, utan snarare som en gestaltning då en korrekt objektiv bild av verkligheten aldrig kommer att kunna framställas i medierna (Shehata, 2015). Begreppet gestaltning kan förklaras på många olika sätt men en av de mest välkända definitionerna gjordes av Robert Entman (1993) som förklarade gestaltning som olika varianter av problemformuleringar (ibid:52). En översättning av Entmans definition av begreppet gestaltning har gjorts av Jesper Strömbäck och lyder: “Att välja vissa aspekter av en uppfattad verklighet och göra dem mer framträdande i en kommunicerande text, på ett sätt som framhäver vissa specifika problembeskrivningar, orsaksförklaringar, moraliska värderingar och/eller sätt att lösa problem” (Strömbäck, 2017:15). Förklaringen säger följaktligen att gestaltning används för att skapa mening i anknytning till en händelse.

Gestaltning av medieinnehåll hjälper journalister att framföra nyheter och annat innehåll på ett mer tillgängligt sätt för mottagaren (Strömbäck, 2004:43). Det är viktigt att poängtera att oavsett hur en fråga, ett problem, en händelse eller en nyhet gestaltas av journalister, så tolkas dessa på olika sätt beroende på journalist och även mottagare. Det vill säga att en och samma händelse kan gestaltas ur flera olika perspektiv beroende på vem som rapporterar och vem mottagaren är (Entman, 1993:53). När en nyhet rapporteras och gestaltas har urval gjorts för

att främja vissa aspekter av en händelse (Gamson & Modigliani, 1989:157; Entman, 1993:53), vilket gör att medieinnehåll inte kan ses som helt objektivt då olika avsändare betonar olika synsätt.

Vidare är det inte endast journalister som kan påverka gestaltningen av en händelse, utan även intervjupersoner och andra källor som förekommer i återberättandet av händelser. En del händelser gestaltas på ett fördelaktigt sätt för en viss aktör för att förmedla en specifik känsla och skapa medkänsla (Gamson & Modigliani, 1989:158).

Joseph N. Capella och Kathleen Hall Jamieson beskriver i boken *Spiral of Cynicism: The Press and the Public Good* att medieinnehållets gestaltningar, "frames" på engelska, kan liknas med väggarna i ett hus.

"Like the framing of a house, a news frame creates a structure on which other elements are built. There is much in a house that is not the frame, but without the frame there is no house. And the frame determines the shape of the house." (1997:38)

Entman (1993) menar att gestaltning främst handlar om lyfta fram det mest intressanta i en händelse för att stödja ett perspektiv och att ramarna för själva gestaltningen fastställer händelsen. Entman menar vidare att en gestaltning och dess ramar består av fyra steg i kommunikationsprocessen, nämligen: kommunikatören, texten, mottagaren och kulturen. Hur ramen framställer händelsen i fråga bygger på så kallade "rampaket" eller "mediepaket" som är uppbyggda av ramverktyg (Van Gorp, 2010). Ramverktyg kan exempelvis vara metaforer, skildringar, lärdomar, olika teman, bakgrund, källor och resonemang, som tillför till den retoriska strukturen i medieinnehållet (ibid). Ett rampaket bygger på en idé av en viss gestaltning, som med hjälp av dessa ramverktyg gör händelsen och dess gestaltning begriplig att förstå (Gamson & Modigliani, 1989:3).

Forskaren Iyengar (1990) genomförde en studie om mediernas gestaltning av fattigdom, brott och terrorism, för att se effekten av episodisk och tematisk gestaltning. Episodiska gestaltningar innebär att mediernas bevakning fokuserar på specifika och enskilda fall. Tematiska gestaltningar är motsatsen till episodiska, och beskriver händelser från ett större perspektiv som kan sättas in i ett socialt sammanhang (Iyengar, 1990). Genom att gestalta en händelse episodisk eller tematiskt kan medierna på så sätt inverka på hur mottagaren i fråga anser vems ansvaret är, vad orsaken är och vad för lösning som krävs för händelsen. Med episodiska gestaltningar läggs ansvaret i allmänhet på individnivå, och tematiska gestaltningar har ansvaret en benägenhet att läggas på samhällsnivå (Shehata, 2012). Detta är av vikt då konsekvenserna av hur man gestaltar en händelse, det vill säga episodisk eller tematisk, kan påverka vem man anser bär ansvaret för en händelse och ett problem.

## Gestaltning av offer

I och med att vi ska undersöka hur aktörer gestaltas i samband med en dokumentärfilm om våld är det av vikt att granska hur offer framställs i medierna. Hur ett offer gestaltas i nyhetsrapportering av våld mot kvinnor stärker samhällets könsroller och stereotyper (Meyers, 2004). Forskare menar att nyhetsmedierna ofta minimerar våldets allvar genom att beskriva hur offer "provocerar" fram förövarens beteende. De kvinnliga offren gestaltades i nyhetsrapporteringen som antingen "naiva" eller som "översexuella" (ibid:95).

"The news also largely denies that men actually raped or attacked women. With one exception, men who assaulted women were rendered both invisible and passive: unnamed when women were stripped of their clothing, they were involuntarily drawn to short skirts, and enticed by shaking, dancing female bodies to touch or even rape" (Meyers, 2004:111f).

Oavsett anledning så anser nyhetsrapporteringen ofta att våldet är offrens egna fel. Att beskriva offren med ord som "haft på sig utmanande kläder" eller "tagit risker genom att följa med en man hem" gör att offerrollen inte blir lika tydlig utan istället tillskrivs offret skuld (Lindgren & Lundström, 2010:8). För att vinna legitimitet som offer krävs det istället att framställas som svag, utsatt och fri från skuld, och utan att uppfylla dessa kriterier är det svårt att bli betraktad som ett "offer" av samhället (ibid:7).

Medierna har en stor makt i hur de porträtterar dessa händelser när skulden både direkt och indirekt läggs på offret själv (Taylor, 2009). De direkta taktikerna handlar om att beskriva offret med ett negativt språkbruk, lägga vikt vid att hon inte anmält tidigare händelser och skildra hennes agerande mot andra män som bidragande faktorer. De indirekta taktikerna handlar istället om att genom ett sympatiskt språkbruk beskriva gärningsmannens mentala, fysiska, emotionella och ekonomiska problem, där det är förövarna själva som blir till offer på grund av sina sjukdomar eller finansiella skulder (ibid:34).

Andra forskare menar att sättet medierna framställer offer är i en utvecklingskurva. En tydlig utveckling i svensk nyhetspress är att brottsoffer numera tar större plats i medierapporteringen än vad de gjorde tidigare och att fokus skiftas från förövaren till brottsoffret (Demker & Duus-Otterström, 2011; Wendt, 2010). Forskare menar att en anledning till detta är att nyhetsmedierna vill få fler att läsa deras artiklar genom att väcka sympati hos läsarna, detta kan de åstadkomma genom att fokusera på offret i sammanhanget. När mäns våld mot kvinnor i större uträkning börjar gestaltas i medierna bidrar det till samhällsdiskussion kring ämnet (Wendt, 2010:139). Exempelvis kan annars tabubelagda ämnen som våldtäkt bli ett synligt samhällsproblem. I den moderna nyhetsrapporteringen om brottsoffer gestaltas de allt mer som oskuldsfulla och med mer detaljerade personlighetsbeskrivningar.

Nyhetsrapporteringens fokus har som nämnts tidigare gått från att ligga på förövarna till att allt mer ligga på offren (Demker & Duus-Otterström, 2011). Detta kan vi se i dokumentären om Josefin Nilsson.



Berättelser om sexuellt våld som framställs genom ett feministiskt perspektiv tenderar att återupprepa de historiska hierarkier som driver fram våldet. Forskare menar att berättelser om personliga erfarenheter om sexuellt våld är tudelat då det dels kan bidra till att det sexuella våldet normaliseras, då berättelser om övergrepp riskerar en feminisering av kvinnan samt en erotisering för den manliga blicken (Edgren, 2011:147). För att bli sedd som ett offer krävs det även att rättsdiskursen erkänner offrets rätt till upprättelse, genom att bryta mot lagar eller att inte visa medgivande till sex. Även om tystnad i somliga fall kan vara en form av handlande är det även möjligt att det misstolkas som medgivande (ibid:143). Ett offer ska även påvisa igenkänningstecken som både historien och rättsdiskursen lärt oss. Forskare menar att vi måste lyssna på kvinnors historier om våld utan att endast se dem som offer (ibid).

## Gestaltning av förövare

Även mediernas gestaltning av förövaren påverkar samhällets stereotyper och bidrar till att endast ett perspektiv på våld lyfts fram (Meyers, 2004). Forskare har undersökt rapportering kring våld mot kvinnor i USA, där resultatet visade att skuldbeläggning av förövaren ofta saknas i artiklar. De menar att de flesta amerikaner läser om våld mot kvinnor i medierna och får genom en stark representation av en viss sort av reportage en skev bild av samhället och situationen för kvinnor. Studien visar att 47,8% av alla analyserade artiklar föreslog en ursäkt eller ett motiv för handlingen (Bullock & Cubert, 2002:484).

Mäns våld mot kvinnor har blivit normaliserat i medierna, då vi dagligen ser denna typ av våld i filmer och på TV. Våldet anses inte vara systematiskt förtryck mot en grupp, utan enskilda handlingar såsom en spark eller ett slag. Mäns våld mot kvinnor anses vara accepterat då det ses som mannens natur att vara aggressiv och våldsam (Boyle, 2005). Förövarens situation sympatiseras i medierna och relationen mellan offer och förövare beskrivs ofta som dålig, vilket leder till att skulden läggs på båda parterna när ett brott skett (Taylor, 2009). Detta kan man framförallt se när medier rapporterar om kvinnomord. Gärningsmannen till kvinnomordet gestaltas ofta som en hjälte som förlorat sig själv i kärleken till offret, och förövaren får på så vis mycket sympati och medkänsla i mediernas gestaltning (McNeill, 1992). Vidare beskrivs förövaren ofta som sjuk eller onormal, och skuldbeläggs därmed inte för de brott han begått (Bullock & Cubert 2002; McNeill, 1992).

Dessa gestaltningar av förövaren bidrar till tystnadskulturen kring mäns våld mot kvinnor, och normaliserar problemet. Mediernas gestaltning av förövaren påverkar hur samhället tänker, och kan vidare uppmuntra andra till liknande brott (McNeill, 1992). Forskare menar att mediernas gestaltning måste bli mer korrekt och att samhället måste börja tala om mäns våld mot kvinnor (Boyle, 2005). Enligt forskare har det skett en förändring i rapportering om mäns våld mot kvinnor. Våldtäkter som man tidigare inte pratade om, uppmärksammas och anses nu som ett samhällsproblem (Wendt, 2010). Däremot blev gestaltningen trots det

förvrängd. Mediernas rapportering av mäns våld mot kvinnor rapporterades i så pass stor utsträckning att samhället tröttnade på det. Samhället ville läsa om våldtäkter som var extra våldsamma, och mediernas fokus hamnade därför på överfallsvåldtäkter eller våldtäkter med flera förövare. Man ansåg inte att våldtäkter som begåtts av en partner var lika allvarliga som exempelvis överfallsvåldtäkter, på grund av mediernas rapportering (ibid).

Demonisering av förövare / ”De” är centralt i förhållande till våld mot kvinnor och har reproducerats i medierna i flera hundra år. Förr hade denna rapportering snarare en effekt av att passivisera kvinnor genom rädsla samt representera en kränkande man. Det var inte förrän i slutet av 1900-talet som kvinnors egna detaljer och berättande kring övergreppen fick ta plats i medierapporteringen (Edgren, 2011:154). Från att det tidigare rapporterats om mäns våld mot kvinnor, där kvinnornas egna erfarenheter var oväsentliga, till att kvinnornas historier idag får ta mer plats.

Det övergripande temat som går att se är att journalister ofta visar på en opartiskhet i hur de gestaltar våld mot kvinnor, feminism och feministiska rörelser. Både genom att använda stereotyper och ett svart på vitt perspektiv ramar nyhetsrapporteringen in till ett ofta förmånligt sätt för förövarna. Problematiken kring offrets berättande av sexuellt våld och tystnadens roll, samt skapandet av *Vi och De* i berättelser om sexuellt våld är intressant att ha i åtanke när vi genomför vår analys. Upplevelser och erfarenheter är beroende av möjligheten att kunna berätta sin historia (Edgren, 2011:156ff). Även om Josefin Nilsson inte lever idag har hon genom dokumentären på sätt och vis fått dela sin historia, efter så pass många år i tystnad, och genom detta fått upprättelse.

## Tystnadskultur

Tystnadskulturen förklaras som ett samhälleligt fenomen som bygger på relationen mellan en förtryckande grupp och en förtryckt grupp (Freire, 2004). Tystnadskulturen har använts i forskning om tystnad inom utsatta grupper, till exempel våldsutsatta kvinnor. I Brasilien undersöktes det varför förtryckta är likgiltiga inför sin situation, som senare kom att kallas för *tystnadens kultur*. Förtryckare skapar medvetet lögn om att de förtrycktas underlägsenhet är logisk och rättvis. Detta leder till en känsla av underlägsenhet och ovärdighet hos de förtryckta. Detta är en kulturell process som kontrollerar de förtryckta och berövar dem både sitt språk och identitet, samt att de inte talar om vad de utsätts för. Det är endast genom undervisning som de förtryckta kan bli förskonade från det inre och yttre förtrycket (ibid).

För att få in ett svenskt perspektiv och forskning inom makt och tystnadskultur är det värt att även nämna en undersökning kring bland annat mäns våld mot kvinnor med fokus främst på Sverige och Norden. Denna forskning menar att synen på skillnaderna mellan kvinnor och män påverkar samhällets maktförhållanden och att det är dessa tankar som legitimerar

rådande maktordning (Eduards, 2008:10). Det finns åsikter kring att män inte ska beskyllas ansvariga för alla kvinnors förtryck, vilket kan ses i uttryck som “inte alla män”. Orsaken till att dessa beskyllningar leder till så pass starka känslor är på grund av åsikten om att det ska råda könsneutralitet i den svenska demokratin (ibid:103). Under Metoo började kvinnor istället organisera sig och “backa varandra”, att dessa typer av kvinnliga rörelser blir kritiserade och benämnda som manshat är på grund av den starkt rotade idén av motstånd mot kvinnlig organisering (ibid:134). Den som organiserar sig kommer oundvikligt bli påhoppad och anklagad för manshat (ibid:129). Tystnadskulturen är en central del av Metoo och av vikt för denna studie. När vi studerar hur aktörerna gestaltas och skuldbeläggs i dokumentären spelar tystnadskulturen roll då Josefin Nilsson själv utsattes för den.

## Dokumentär som genre

Begreppet dokumentär användes för första gången 1925 i en recension skriven av John Grierson, en pionjär inom dokumentärfilm. Han menade att genom dokumentärer kunde man utbilda människor och främja demokrati (Nelmes,1999:213). Problemet då och än idag, är att en film aldrig kan visa hela sanningen. Dokumentärfilmer som genre är i ständig förändring och det finns ett stort ansvar i att skildra en representation av verkligheten, vilket ofta kräver ett kritiskt sinne. Dokumentärer kan både vara verklighetsskildrande och ifrågasättande, samt objektiva och subjektiva. Det gemensamma är att de försöker beskriva en sann bild av verkligheten eller en specifik historia (Nationalencyklopedin).

Att dokumentärer gestaltar verkligheten på ett rättvist sätt är en allmän opinion, men i verkliga fallet görs ständigt subjektiva val, från förarbetet till klippning, vilket betyder att materialet redigeras utefter filmskaparnas krav (Nelmes,1999:212). En dokumentärfilm är alltså likt en fiktionsfilm konstruerad och bör därför inte ses som en direkt skildring av verkligheten, samtidigt som den olik en fiktionsfilm har stora verklighetsanknytningar (Adelai,2017). Juan Pablo Libossart från Svenska Filminstitutet menar att dokumentärer idag har kommit att bli mer och mer subjektiva berättelser från skaparna istället för en direkt dokumentation av händelser (ibid). En dokumentärfilm arbetar i regel med verkliga människor och händelser men regissören kan gestalta detta utefter val av vinklar och platser, vilket är det subjektiva i filmen.

Precis som inom fiktionsfilm så finns det subgenrer inom dokumentärfilm. För att förstå dokumentärfilmens uttryckssätt har Bill Nichols (2001), en av de mest omtalade dokumentärfilmteoretikerna, utvecklat sex representationsformer som kan användas som analytiska hjälpmedel. Det går att se dessa representationsformer som subgenrer till den primära genren *dokumentärfilm* (Nichols,2001). Filmskapare använder dessa referensramar, eller uttryckssätt, för att uppnå specifika effekter eller narrativa uttryck. Det blir ett sätt att arbeta efter normer som representationsformerna innehåller. Det är viktigt att reflektera över

att de bilder vi ser endast visar upp *ett* isolerat tillfälle, den övergripande kontexten i vilken bilden finns med i kan i själva verket skildra någonting annat.

De sex representationsformerna, även kallade berättarstrategierna, är den förklarande, den iakttagande, den interaktiva, den reflexiva, den performativa och den poetiska representationsformen (Nichols, 2001:99). Det som ska poängteras är att en dokumentärfilm inte uteslutande kan kategoriseras i en av dessa former, i flera fall ses representationsformen som en arbetsmetod för hur man gestaltar filmen men kan ha drag från flera av dem.

Utifrån Nichols representationsformer anser vi att *Josefin Nilsson - älska mig för den jag är*, är en blandning mellan den deltagande/interaktiva representationsformen, som innebär att mötet mellan filmskapare och aktör gestaltas genom dialog, intervju och personliga uttryck, och den performativa representationsformen som lyfter fram känslor som en viktig källa till kunskap och förståelse, och använder filmmusik. Dokumentären har först och främst inte en berättarröst utan under hela filmen är det en dialog mellan aktörerna och filmskaparna. Även om filmskaparna inte öppet ställer frågor så finns de där och betraktar från andra sidan kameran. Dokumentären är deltagande då den är så pass personlig. Även den performativa representationsformen är aktuell då dokumentären inte endast använder sig av "hård fakta" utan bygger mycket av historien på emotionella argument. Vi som åskådare får en subjektiv bild av historien och vi känner sympati för aktörerna. I slutet av dokumentären har vi blivit så pass påverkade av historien att den efterlämnar en stark känsla av orättvisa över hur Josefin Nilsson blivit behandlad.

## **Tillämpning av teori och tidigare forskning**

I denna studie anser vi att gestaltningsteorin är relevant för att fastställa hur dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är* har gestaltat aktörerna och framställt våldet. Med hjälp av gestaltningsteorin kommer vi kunna svara på frågeställningarna hur aktörerna och våldet framställs. Vidare för att undersöka och avgöra om problemet anses vara ett samhällsproblem eller ett problem kopplat till individerna, kommer vi använda oss av episodisk och tematisk gestaltning. Vidare visar tidigare forskning att både medierna och samhället söker patologiska förklaringar för att befria förövarna som utsatt kvinnor för våld samt att skuldbelägga offren själva (Taylor, 2009; Meyers, 2004). Eftersom att vi anser att dokumentären *Josefin Nilsson - älska mig för den jag är* är en del av den nutida feministiska rörelsen Metoo är det av vikt att undersöka även denna med ett kritiskt sinne. Forskningen visar på ett ojämlikt samhälle, det är därför relevant att se hur offer och förövare framställs i denna medierapportering, och om det skiljer sig från tidigare forskning.

## Metod

Studiens syfte är att tolka innehållet i dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*, och analysera hur aktörerna och våldet framställs. För att svara på studiens frågeställningar har vi valt att göra en kvalitativ textanalys. I detta kapitel diskuteras metodvalet, urval och tillvägagångssätt, samt studiens giltighet och tillförlitlighet.

## Kvalitativ metod

Kvalitativa textanalyser hjälper att systematisera och kritiskt granska innehållet, samt att det är möjligt att göra en grundlig analys där processer, relationer och kvalitativa kännetecken granskas (Ekström & Larsson, 2010:19). Den kvalitativa metoden hjälper oss att urskilja viktiga aspekter i innehållet med hjälp av en ingående granskning av materialet. Detta ger oss således en detaljerad förståelse för innehållet i dokumentären (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud 2017:214). I dokumentärens innehåll söker vi efter det latent, det som ligger dolt under ytan, och en kvalitativ textanalys passar för studien då syftet är att kritiskt granska dokumentärens innehåll.

Enligt Larsson et al (2005) kan litteratursökning underlätta framtagningen av frågeställningar och utformningen av problemformuleringen. Innan vi transkriberade och analyserade dokumentären, sökte vi tidigare forskning, litteratur och teorier inom ämnet men vi har också hållit oss öppna och låtit materialet ge upphov till nya insikter under arbetets gång. Detta beskrivs tydligare senare i detta kapitel.

## Tematisk analys

Tematisk analys är ett vanligt tillvägagångssätt vid kvalitativa textanalyser. Tematisk analys innebär att man gör en noggrann granskning av materialet för att urskilja olika teman och subteman i innehållet (Bryman, 2011). I en tematisk analys sätts *vad* man säger i fokus, snarare än *hur* man säger det (ibid:527). Vi har låtit oss inspireras av metoden då vi anser att den är den mest lämpade metoden för vår studie då den ger oss möjlighet att få en översikt av dokumentären. Genom att grundligt granska transkriberingen av materialet kan man som nämnt finna teman och subteman, vilket innebär att man hittar mönster i materialet som man vidare placerar under olika teman. Hur vi har gått tillväga förklaras utförligare nedan.

## Urval och avgränsning

Avgränsningar är väsentligt i en urvalsprocess, i synnerhet när analysen baseras på en detaljerad undersökning av innehållet. Däremot bör det poängteras att avgränsningar också kan vara en nackdel då material som eventuellt kan vara väsentligt väljs bort, vilket i sin tur gör att slutsatserna kan bli missvisande (Esaiasson et al 2017:225–226). Efter att dokumentären om Josefin Nilsson offentliggjordes, har det producerats och publicerats stora mängder medieinnehåll i form av artiklar, TV-inslag, diskussioner och åsikter på sociala medier. Det finns således mycket information att hämta och undersöka. Vi har ändå valt att begränsa oss och göra en textanalys på endast själva dokumentären för att det empiriska underlaget ska bli begripligt. Vi är medvetna om att vi genom en kvalitativ textanalys på endast en dokumentär väljer bort material som kan vara relevant för studien, men detta är ett aktivt och noga genomtänkt val. Då vi vill analysera hur aktörerna framställs i dokumentären, anser vi att annat medieinnehåll kan vilseleda analysen snarare än hjälpa. Vad som hade kunnat göras är att jämföra liknande dokumentärfilmer med dokumentären *Josefin Nilsson-älska mig för den jag är*, för att se likheter och skillnader i hur aktörerna porträtteras och situationen framställs, men detta har inte gjorts för att vi anser att dokumentären är så pass intressant i sig själv.

## Transkribering

Genom att transkribera empirin underlättar man för en mer korrekt och grundlig analys (Bryman, 2011), därför valde vi att transkribera dokumentären. Dokumentären är som tidigare nämnt 59 minuter lång, och vi delade upp transkriberingen mellan oss, genom att den ena transkriberade de första 30 minuterna av dokumentären, och den andra de resterande 29 minuterna. Fokuset i transkriberingen var det som sägs i dokumentären om aktörerna och misshandeln. Vi valde att inte beskriva de olika miljöerna som visas i dokumentären, då det inte är relevant för studien. Däremot skrev vi ner den exakta presentationen av intervjupersonerna som beskrevs i dokumentären, för att vi sedan ska kunna gå tillbaka i transkriberingen och se vem som sagt vad, utan att bli förvirrade. Totalt blev det transkriberade materialet 21 sidor.

## Tillvägagångssätt

Efter transkriberingen av dokumentären använde vi oss som sagt av tematisk analys för att koda materialet och få fram olika teman. Som tidigare nämnt innebär tematisk analys en noggrann granskning av materialet för att upptäcka återkommande mönster som man sedan placerar in i olika teman (Bryman, 2011). Nedan kommer vi beskriva kodningen och tematiseringen av materialet.

## **Kodning**

Efter att ha sett dokumentären ett flertal gånger och transkriberat den, läste vi separat igenom det transkriberade materialet upprepade gånger. I samband med detta strök vi under återkommande mönster och nyckelord med pennor i olika färger. Denna process kallas kodning och innebär att materialet förses med koder eller etiketter som beskriver nyckelteman (David & Sutton, 2016:271). Med hjälp av kodning bekantar man sig med materialet och har således lättare att kunna urskilja mönster och teman (ibid). Kodningen skedde utan några förbestämda teman, nyckelord eller uppfattningar av konkreta likheter och skillnader i materialet. Vi vill ändå poängtera att frågeställningarna vid det här laget var utformade vilket kan ha påverkat vårt sätt att se på materialet, trots att vi inte hade några satta teman innan. Vi började med att koda materialet var för sig för att sedan sammanställa och jämföra våra kodningar. Trots de subjektiva elementen i kodningen så var samstämmigheten mellan våra respektive kodningar stor, vilket gjorde det enkelt att sammanställa koderna och på så vis urskilja materialets olika återkommande teman. Då tolkningarna till viss del är subjektiva, skulle det dock inte vara möjligt att upprepa studien och komma till exakt samma resultat.

## **Tematisering**

Genom att upprepade gånger läsa transkriberingen av dokumentären och färgkoda materialet kunde vi skapa teman. Ett tema i materialet innebär ett mönster som syns i ett innehåll. Oavsett om ett mönster är återkommande eller inte, kan det vara ett tema då forskaren i fråga avgör teman utefter vad som är viktigt och förhåller sig till frågeställningarna (Braun & Clarke, 2006:82). Även i denna process arbetade vi utan redan befintliga ramar, våra teman skapades utefter frågeställningarna och syftet med studien. Med hjälp av färgkoderna kunde vi dra paralleller i materialet och urskilja mönster. Tematiseringen i denna studie var en effektiv process då vi kunde urskilja de teman vi ansåg var relevanta för empirin snabbt. Vi började tematiseringen med sju olika teman, men under arbetets gång sattes en del teman ihop, en del utvecklades och andra som vi inte ansåg relevanta togs bort. Denna process resulterade i sex olika teman.

1. Levnadsglada Josefin
2. Sångfågeln Josefin
3. Offret Josefin
4. Den anonyma förövaren
5. Tystnadskulturen
6. Dokumentärens uppbyggnad

Vi vill poängtera att det sista temat skiljer sig en aning från de resterande fem temana, men då det var ett så pass framträdande tema samt att det hjälpte oss att svara på frågeställning tre, valde vi att ta med det oavsett.

## Diskussion av metodval

Studien vi har genomfört är en kvalitativ studie, och till skillnad från kvantitativa studier ger kvalitativa studier större utrymme för subjektiv tolkning (Ekström och Larsson, 2010; Esaiasson et. al, 2012), vilket givetvis kan ses som en nackdel. Tolkningen av ett innehåll är något som påverkas av vem det är som analyserar innehållet. Då detta är en kvalitativ studie där analys av innehållet ligger i fokus, kan subjektiva tolkningar ha påverkat studiens objektivitet. Dock vill vi poängtera att vi under arbetets gång förhållit oss till Ekström och Larssons (2010) kriterier och metodregler, i förhoppning om att i största möjliga mån uppnå ett starkare vetenskapligt värde. Dessa kriterier och metodregler är följande:

- Koherens: En tolkning bör i sina olika delar hänga ihop och vara konsistent.
- Omfattning: Tolkningen bör så långt som möjligt inbegripa och ta hänsyn till alla föreliggande uppgifter. Den får inte bygga på ett ensidigt urval där forskaren lyfter fram det som bekräftar tolkningen och bortser från resten.
- Öppenhet: En tolkning får aldrig vara förutsägbar. En bra forskare är öppen för alternativa tolkningar, förhåller sig kritiskt till sina egna fördomar och reviderar successivt sin förförståelse.
- Djup: En tolkning som tränger bakom och identifierar djupare betydelser är, allt annat lika, bättre än en tolkning som stannar vid mer ytliga och manifesta
- Kontextualitet: Språkliga uttryck och sociala handlingar har olika betydelser beroende på i vilket sammanhang de förekommer. En tolkning som förmår att förstå det enskilda i sitt sammanhang har därför större vetenskaplig kvalitet än en tolkning där det motsatta gäller. (ibid:17).

Tematisk analys sägs vara en metod som inte konkret blivit fastställd (Braun & Clarke, 2006:77; Bryman, 2011:528), vilket kan ses som ett hinder vid användningen av denna metod. Forskare menar att den tematiska analysen inte tillåter en egen tolkning av empirin i lika stor grad som andra metoder, utan att den tematiska analysen endast beskriver vad det är som sägs i empirin. För att vidare analysera det som sägs bör man enligt vissa använda sig av diskursanalys (Braun & Clarke, 2006:97). Trots dessa påståenden har vi valt att använda oss av tematisk analys, då vi anser att vi faktiskt kan analysera det som sägs i dokumentären. Med hjälp av teorierna och de teman vi påträffat i dokumentären, kan vi i analysen inte bara beskriva vad som sägs i dokumentären utan även förstå framställningarna som görs. Genom att ha använt oss av tematisk analys som metod, har vi på ett begripligt sätt lagt märke till upprepade mönster och teman i dokumentären som hjälpt oss att besvara frågeställningarna.



## En kritisk granskning av vår studie

En studies giltighet och tillförlitlighet är väsentliga aspekter för vetenskapliga arbeten, oavsett vilken metod som används (Ekström & Larsson, 2010: 15). Denna studiens giltighet kan delvis stärkas då den studerat och svarat på studiens frågeställningar. Studiens giltighet kan också styrkas då urvalet har begränsats utefter syftet, vilket innebär att vi hållit oss inom ramarna av vad vi hade som avsikt att studera. Vidare kan studiens giltighet förklaras med argument att resultaten kopplats till tidigare forskning och teori. Vi ansåg också att det var viktigt för studiens giltighet att i bästa mån beskriva hur vi gått tillväga då, som tidigare nämnt, kvalitativa textanalyser ger utrymme för subjektiv tolkning (Ekström & Larsson, 2010). En studies tillförlitlighet innebär huruvida studien är utförd på korrekt sätt (Ekström & Larsson, 2010:15). Denna studies tillförlitlighet kan styrkas då samma personer har transkriberat och kodat materialet, vilket minskar risken för systematiska fel. Dock bör det poängteras att för att genomföra denna studie på nytt skulle man behöva analysera exakt samma resultat och ha exakt samma tolkningar, vilket gör att vi anser det vara svårt att avgöra studiens tillförlitlighet. Trots att vi noggrant och utförligt beskrivit vårt tillvägagångssätt, vilket skapar gynnsammare förutsättningar för en upprepning av studien, vill vi ändå understryka att en upprepning av studien kan ge andra slutsatser och resultat trots tydliga tillvägagångssätt, då det är ofrånkomligt med subjektiva tolkningar av innehållet (Bryman, 2011). Det vill säga att en ny studie på samma område kommer påverkas av dess forskares tolkning, likväl som denna studie har influerats av vår tolkning.

Vad som kan anses vara en svaghet i vår genomförda studie är generaliserbarheten. För att generaliserbarheten i en studie ska vara hög bör resultaten som redovisas kunna tillämpas på liknande fall och i ett större sammanhang. Generaliseringen ska även kunna bidra till kunskap av mer generell karaktär (Ekström & Larsson, 2010:17). Med kvantitativa metoder får man statistiska resultat, som lättare kan appliceras på en större kontext. I och med att vår studie är begränsad till en dokumentär är det således svårt att göra generaliseringar av resultatet och sätta det i en större kontext. Vi påstår inte att de slutsatser vi får fram av dokumentären är generella slutsatser för liknande dokumentärer, utan studien och dess resultat berör endast dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*. Genom att vi valt att granska ett specifikt nedslag i medierapportering om våld mot kvinnor är vår ambition att ändå kunna ge generaliserbara resultat för en vidare diskussion kring hur offer och förövare gestaltas. Vår studie kan således inkluderas i ett större forskningssammanhang berörande mediernas gestaltning av offerrollen.

# Resultat och analys

Följande kapitel ämnar besvara studiens tre frågeställningar utifrån de teman som den tematiska analysen identifierat. Efter varje frågeställning presenteras de tillhörande temana genom underrubriker, i slutet av varje del genomförs även en analys i förhållande till tidigare forskning och teori.

## Del 1

### Hur porträtteras Josefin?

När det gäller frågan om hur Josefin porträtteras kunde vi identifiera tre teman; *levnadsglada Josefin*, *sångfågeln Josefin* och *offret Josefin*.

#### Tema: Levnadsglada Josefin

Genom dokumentären får man lära känna Josefin utifrån hennes nära och kära. Intervjupersonerna som syns i dokumentären är personer som stod Josefin nära, och det framgår tydligt att alla upplevde Josefin som en fantastisk kvinna.

“Jag ser på Jose här, liksom se, vilken donna.” - Marie Nilsson Lind

Hela dokumentären börjar med dessa ord av Marie, Josefins syster. Det framgår tydligt att systrarna Nilsson stod varandra väldigt nära och man upplever, genom sättet Marie talar om Josefin i dokumentären, att hon nästintill avgudade sin lillasyster.

“Josa var livet för mig. Hon va..hon symboliserade hela livet för mig på nåt vis. Livskraft o... hon kom liksom som en raket när vi var små.” - Marie Nilsson Lind

Enligt Marie var Josefin en levnadsglad människa som alltid var glad, spred positivitet och var “fullt ut”. Det framgår att Josefin ofta stod i centrum, utan att egentligen aktivt söka den platsen. Hennes vänner och familj flockades naturligt runt henne för att hon hade en enorm lust till att leva. Det var inte bara hennes familj och vänner som upplevde Josefin på detta sätt utan även personerna hon jobbade med.

“En glad, tuff, rolig tjej. - Benny Andersson

I slutet av dokumentären får man höra flera av intervjupersonerna som pratar om Josefins skratt, ett skratt som enligt dem var utöver det vanliga. Ett skratt som förmedlade glädje och som människorna i hennes närhet rycktes med i.

“Och så finns det en grej med henne som, som också gör att man lyfter och man i mörka stunder kan känna att man vill leva själv lite längre. Det är hennes skratt alltså. Lika fantastiska som hennes låtar var så var hennes skratt som kunde flytta på städer.”- Hannes Holm

Det är tydligt i dokumentären att Josefin förändrades som person av misshandeln. Men främst var det hennes kropp som inte orkade. Hon ville inte sluta med att sjunga och uppträda, hennes vilja att fortsätta var stark, men hennes kropp var förstörd. Operationen för höften skedde inte förrän i februari 2016. Hon kunde inte opereras innan det på grund av sina dåliga värden. In i det sista kunde hennes vänner och familj ändå se den kraftfulla och energiska kvinna hon var. Trots det hemska våldet och de svåra operationerna slutade hon aldrig drömma om framtiden.

“Sista gången jag pratade ordentligt med Josefin, och då var det ett långt samtal, det var nyårsafton på väg in mot 2016, då hamna jag och Marie och Josefin i nån stor soffa som stod ute i hallen och där blev vi sittandes. Jag tror vi satt där i två, två och en halv timme och bara prata om allt möjligt men framförallt om framtiden. Och jag kommer ihåg att Josefin var väldigt eld och lågor att eh “jag vill ta teaterlektioner, jag skulle vilja jobba med det här, och jag skulle vilja göra de och de och de”. Hon hade verkligen fart framåt fortfarande och ville göra saker.”- Babben Larsson

### **Tema: Sångfågeln Josefin**

Temat om Josefin och hennes artisteri är också ett framstående tema i dokumentären. Intervjupersonerna i dokumentären kopplar ihop Josefins personlighet med hennes sätt att sjunga och vara på scen. De beskriver henne som driven, ambitiös och väldigt talangfull.

“Otroligt begåvad, fantastiskt bra sångerska. lite galen, vild, snäll, skitkul, levande person som gav järnet. Jävla schysst donna, Josefine Nilsson.”- Benny Andersson

Det framgår att Josefins personlighet förgyllde hennes musik och hennes sätt att sjunga. Hon tog med sig den person hon var upp på scenen och sjöng för livet. Enligt intervjupersonerna i dokumentären var Josefin ingen vanlig sångerska, hon var något alldeles extra.

“Asså Josefin hade ju ett sätt o sjunge som nästan ingen kan komme åt. Att, att, det var som att hon tog ut hjärtet o stod med det i handen o sjöng liksom. O det var ju det som gjorde att det blev så sårbart och det blev så skört, men också så fruktansvärt starkt. Och eh, hon offrade rösten, hon sket i tekniken. Hon bare kastade sig liksom.”- Babben Larsson

De människor hon jobbade med upplevde henne som en unik artist med ett sällsynt sätt att sjunga på. De beskriver hennes framträdanden som känslösamma, fångslande och ärliga. De

menar att det hon sjöng var inte bara ord på ett papper, det var upplevelser och intryck som kom direkt från hennes hjärta och förtrollade alla som lyssnade.

“När hon sjöng så blev man som publik att man ville komma till henne. Hon kasta sig inte i knät på dig utan du ville komma henne nära och ta in exakt vartenda andetag, varenda pausering sådär. Hon var den där sortens, hon hade den där sortens artisteri som byggde på att hon hade ett uttrycksbehov som var större än intrycksbehovet. Hon var inte så krävande om man säger så som artist att det skulle bli utåt, se mig och hör mig annars dör jag. Hon var ganska på det klara att hon sjöng innerligt.”- Tommy Körberg

Det framgår i dokumentären att hon var orädd, hon ville göra allt och lite till. Det fanns inget stopp på henne och hon brann verkligen för musiken och att uppträda. Hon trodde på sig själv, på Ainbusk och ville gå långt. Genom att lyssna på berättelserna om Josefin förstår man att hon älskade att stå på scen och hon tyckte själv att hon gjorde det med bravur. I dokumentären säger Benny Andersson att hon inte hade brist på självförtroende och att hennes drömmar ofta sträckte sig mycket längre än alla andras:

“Nej, det skulle jag säga, hon hade inte dåligt självförtroende. Inte när hon stod i studion. Icke! Tvärtom, hon ville göra mycket mer än vad jag kunde be om. Full fart framåt. Jag uppfattade aldrig att hon hade dåligt självförtroende, möjligtvis ganska risig självkänsla, men det är en helt annan sak. Den kommer fram i gestaltningen av, av det hon sjunger, skulle jag säga. Man måste ha nånting att ta av.”

I dokumentären får man också se Marie Nilsson-Lind, Annelie Roswall och Bittis Jakobsson som tillsammans med Josefin var Ainbusk. De tre kvinnorna berättar att Ainbusk föddes när de gick i en barnkör. 1984 anmälde de sig till en talangtävling som de sedan också vann. Från att sjunga i barnkör blev de fyra unga kvinnorna en ny version av sig själva. De beskriver sina uppträdanden och låttexter som väldigt feministiska, trots att de själva inte riktigt förstod det då. Detta var något som Babben Larsson imponerades av:

“Mitt första minne av Josefin, det var att jag gick o såg deras absolut första föreställning som hette ”Händerna på täcket”. Och jag blev totalt golvad, framförallt av Josefin. O jag minns att efter första föreställningen så gick jag hem o var fruktansvärt deprimerad o tänkte: Aha, nu är din karriär slut. Nu kommer de här unge, de här är mycket duktigare än vad du är, o de här har bra texter o här sjungs det o liksom, de klår dig på liksom alla områden, och eh de är bare o lägg ner. O de var feminister men de var samtidigt liksom ”femme fatale” o de var, de var... den där kombinationen fanns ju knappt då. Var man feminist då gick man ju liksom i Mah-Jong, ja sådär.”

Genom dokumentären får man veta att Ainbusk inte bara gjorde stort intryck på Babben, utan även på Benny Andersson. Benny såg Ainbusk på TV och han beskriver att han framförallt nyfiket på Josefin. Han var bekant med Josefin och Maries pappa Allan, så han hörde av sig till honom och frågade om han fick ringa till Josefin. Det fick han.

“/.../ så ringde jag Jossan. Hon var inte så intresserad, hon var intresserad av Ainbusk, så då fick jag hela Ainbusk i knät o det var ju underbart. O då höll de på o arbetade fram den föreställningen som hette ”More amore”, som skulle spelas i Stockholm. Då kom jag in i deras famnar. Det var jättekul. O skrev lite låtar till Ainbusk.”

Det blir tydligt att Ainbusk var väldigt viktigt för Josefin, speciellt när det var som tuffast. Marie, Annelie och Bittis beskriver att de tillsammans fortsatte att sätta upp mål för Ainbusk, trots att Josefin gick igenom en hemsk period. Det framgår att de tillsammans blev starka och att de fick ett enormt driv av att stå på scen.

“Att det blev så att vi blev ett lag och kunde tro på varandra mer än vad vi kan tro på oss själva, så tror vi på varandra”- Marie Nilsson Lind

När man ser dokumentären, och hör vad intervjupersonerna säger om Josefin, förstår man att musiken var allt för Josefin. För trots att hon krympte som människa på grund av mannen, så fanns fortfarande viljan och lusten att skapa musik. Det framställs att hon använde det som hänt henne till att skriva och skapa musik, för att ventilera sina tankar och känslor och få upprättelse.

“Min Gud-plattan var vår första hela studiolatta, den kom ut från att faktiskt det var jättejobbigt år 97. Sen åkte vi till London, Josa och jag, för att ehmm fly bort från allt. Josa hade haft så jobbigt och var så rädd och stressad. Mitt i London, Hyde Park, blev Josa lugn. Somnade, låg med huvudet på mitt knä, somnade och vaknade till och sa “vi ska göra en platta” vi ska göra en skiva. Josa var väldigt stark i det här, att hon vill göra musik.”- Marie Nilsson Lind

År 2015 fick Josefin, mot alla odds, ändå styrka att sätta ihop en föreställning med Marie på Länsteatern på Gotland. De kallade föreställningen för Systrarna Sisters och den blev en succé och gav Josefin en enorm lycka. Återigen framställs det hur hennes passion och ambition för musiken fanns kvar. Josefin gestaltas som modig för att hon vågade ställa sig på scen igen fastän hon inte hade något hår och hade förändrats i utseendet av alla mediciner. I dokumentären upplever man detta som en vändning för Josefin, man tänker att nu blir det bra, men hennes kropp orkade inte.

“Och så spelade vi en 54 föreställningar tror jag att det var, och det var så otroligt roligt och otroligt underbart och en otrolig kamp. Och sen så precis på slutet så började hon få så ont och svårt att gå och svårt igen med “vad är det nu då” “ryggen” och då visade det sig att höften var helt paj”- Marie Nilsson Lind

## Tema: Offret Josefin

Ytterligare ett tema i hur Josefin gestaltas är temat om våldet, och hur Josefin förändrades i och med våldet. Från att ha varit ostoppbar och utstrålat livsglädje, bröts Josefin ner av mannen som misshandlade henne. I dokumentären berättar intervjupersonerna om hur kraften i Josefin försvann. Hon var fortfarande begåvad som artist och ambitiös, men livsglädjen försvann sakta men säkert. Det förklaras att den tron hon tidigare haft i sig själv, både som privatperson och i sitt jobb, inte riktigt fanns kvar mot slutet.

“Det var så tydligt, man kunde se hur hon som person blev, hon blev annorlunda. Från att hon har vart mer självklar, så vågade hon inte tro på sig själv. För hon blev så nedtryckt och hon blev så tilltufsad. Hon var inte bra, hon var inte värd någonting, hon skulle inte se ut på ett visst sätt och inte klä på sig på ett visst sätt. Och hon var egentligen jäkligt dålig på scen, fick hon höra och det tog död på henne. Det tog ju död på allt som var hon.”- Annelie Roswall

I och med våldet gestaltas Josefin som tillbakadragen och rädd. Hon beskrivs inte längre som den modiga sångfågeln med den blonda kalufsen. I dokumentären berättar Benny Andersson att hon till och med under en tid behövde ha livvakt till och från jobbet, för att hon var rädd att mannen som gjort henne illa skulle dyka upp. Hon kände sig inte trygg, varken på de platser hon var eller som den personen hon var. Det framgår att Josefins kropp tog mer stryk än hennes psyke. Våldet skadade hennes rygg och 2010 behövde hon Josefin steloperera ryggen, som sedan något år senare behövde opereras om för att det inte blev tillräckligt bra på första operationen. Marie berättar att det var krävande för Josefin:

“/.../ Hon hade mycket värk och mycket smärta i det. Och sen det hände liksom katastrof efter katastrof. Hon tappade håret.”

Trots det hemska som Josefin behövde genomlida framkommer det att hon aldrig slutade tro på musiken, aldrig slutade drömma och aldrig slutade vara sig själv. Det beskrivs att hon bröts ner bit för bit, krympte som person men fortsatte uppträda, vågade uppträda och ville uppträda trots att hon förändrats.

“Josa vågade att stå på scen fast hon inte hade hår. Hon det blonda yrvädet liksom! Hon tog av hatten och visade publiken att såhär ser det ut och såhär är jag.” Hej och hå, kan ni älska mig ändå?” det var liksom i den andan.” - Marie Nilsson Lind

Temat om Josefin som offer förklarar hur Josefin förändrades som person. Från att ha varit levnadsglad och modig, blev Josefin skör och rädd. Men dokumentären berättar om att hon trots det, med hjälp av Ainbusk, aldrig gav upp musiken och sina planer om att fortsätta stå på scen.

## Analys

Genom hela dokumentären återkommer intervjupersonerna till hur Josefin var som person, vad hon ville med musiken och vilken enastående kvinna hon var. Dokumentären beskriver Josefin med ord såsom levnadsglad, modig, en kraftfull kvinna med ett stort hjärta. Enligt tidigare forskning bör offret framställas som svag och utsatt för att ens kunna betraktas som ett offer av samhället (Lindgren & Lundström, 2010:7). Detta stämmer inte överens med hur dokumentären porträtterar Josefin. I dokumentären gestaltas hon som begåvad, unik och ambitiös, vilket inte är beskrivningar som förknippas med svag och utsatt. Däremot förklaras Josefin som offer genom hennes brist på självförtroende, tillbakadragenhet och otrygga tillvaro, vilket till viss del stämmer bättre överens med tidigare forskning. Dock framställs hon också ha haft en enorm målmedvetenhet och styrka, vilket återigen inte stämmer överens med hur tidigare forskning förklarar gestaltningen av ett godtagbart offer. Tidigare forskning menar att offer gestaltas med en negativ betoning (Taylor, 2009), men i denna dokumentär porträtteras Josefin endast med gynnsamma beskrivningar om hennes personlighet, hennes karriär och till och med hur tapper hon var trots det hon fick genomlida. Hon porträtteras som en enastående kvinna, i alla aspekter, vilket som tidigare nämnt inte stämmer överens med tidigare forskning.

Däremot visar tidigare forskning att gestaltningar avsiktligt kan göras ur olika perspektiv för att få ett önskat mottagande och främja en specifik synvinkel (Strömbäck, 2017:15), och detta anser vi stämmer överens med porträtteringen av Josefin. Porträtteringen av Josefin bygger endast på vad intervjupersonerna i dokumentären berättar om Josefin. Som nämnt kan medieinnehåll gestaltas ur flera olika perspektiv, vilket också gör att de inte kan anses som helt objektiva (Entman, 1993:53; Gamson & Modigliani, 1989:157), samt att källorna i medieinnehållet används för att förmedla en särskild känsla och skapa medlidande (Gamson & Modigliani, 1989:158). Detta stämmer överens med hur denna dokumentär är uppbyggd. Porträtteringen av Josefin är inte objektiv, då intervjupersonerna endast är människor som stod Josefin nära samt att de enbart lyfter upp de bra sidorna av henne. Genom hela dokumentären porträtteras Josefin med endast positiv attityd, vilket visar att ett urval har gjorts för att främja hennes berättelse. Samt, som tidigare nämnt, är det endast personer som stod Josefin nära som syns och intervjuas i dokumentären. Tillsammans skapar deras ord porträtteringen av Josefin, i alla tre olika teman. Genom att ha analyserat dokumentärens innehåll upplever vi att den definitivt är fördelaktig för hur Josefin porträtteras. Det är dock inte ovanligt att en dokumentär vinklas beroende på vem huvudpersonen är, detta är enligt teoretikerna vanligt förekommande i medieinnehåll, vare sig det är dokumentärer eller nyhetsartiklar (Shehata, 2015).

Vad som ytterligare skiljer sig åt från tidigare forskning i denna dokumentär är var skulden läggs. I porträtteringen av Josefin läggs det ingen skuld på henne överhuvudtaget. Josefin framställs inte någonstans i dokumentären negativt, utan som nämnt tvärtom. Josefin porträtteras inte som offret som bär skulden, utan endast som offret som aldrig slutade drömma. Vanligt förekommande i rapporter om kring mäns våld mot kvinnor är dock att

lägga skulden på offren genom att till exempel beskriva “hur lättklädd” offret var (Lindgren & Lundström 2010:8), men detta är något som aldrig förekommer i dokumentären om Josefin Nilsson. Forskning visar också att medier porträtterar offren som ansvarsbärande genom att använda ett negativt språkbruk vid beskrivningar av offret (Taylor, 2009). I dokumentären om Josefin Nilsson görs gestaltningarna av offret, Josefin Nilsson, inte alls på detta vis. Nyare forskning menar att detta sätt att porträttera offer blir mer avlägset. Man koncentrerar sig inte längre bara på förövaren, utan även på brottsoffret i fråga (Demker & Duus-Otterström, 2011). Forskare menar att genom att framhäva mäns våld mot kvinnor i medier, blir detta ett synligt samhällsproblem (Wendt, 2010:139) och inte längre något som sker i det tysta. I dagens mediasamhälle får även kvinnornas historier ta plats (Edgren, 2011:154), och detta är något som tydligt visas i dokumentären. Den främsta aktören som får utrymme är Josefin och dokumentären speglar hennes historia berättat utifrån hennes familj och vänner.



## Del 2

### Hur porträtteras expoikvannen?

För att besvara vår andra frågeställning om hur Josefin Nilssons expoikvän porträtteras i dokumentären har vi identifierat ett enda tema: *förövare*. Som tidigare nämnt är ett tema som berör Josefin sättet hon porträtteras som ett offer. Som motsats till detta finns även en förövare i dokumentären, då hennes livsöde är starkt sammankopplat med det våld hon utsattes för.

### Tema: Den anonyma förövaren

Josefins expoikvän är ett återkommande tema i hela dokumentären, främst beskriven som våldsam och i stor utsträckning orsaken till Josefins lidande. Beskrivningar av denna man är strikt begränsade och sammankopplade till beskrivningar av det våld Josefin utsattes för. Det finns således inte några beskrivningar av expoikvännens karaktär eller personlighet som inte berör ett våldsamt beteende.

Gestaltningen av mannen, expoikvannen och *förövaren* inleds med att Marie Nilsson Lind förklarar att Josefin Nilsson till en början blev förälskad i honom. Det finns efter detta inte några positiva skildringar av denna man i dokumentären utan när han nämns för andra gången förklarar Marie Nilsson Lind att deras relation är en av anledningarna till att Josefin började skriva sin självbiografiska bok:

“... när han viskar grisfarmarfitta i hennes öra och kallar henne ful och fet. Han viskade det direkt efter att hon hade klivit av scenen, när hon precis ha fått stående ovationer och det är en fullsatt salong. Men det blev en skräck och ett självförakt. Hon blev paralyserad.” - Marie Nilsson Lind

Marie menar att pojkvannen psykiskt misshandlade Josefin genom att kalla henne för nedvärderande ord, vilket ledde till att Josefins egna självkänsla bröts ner. Marie menar att genom att utsättas för detta psykiska våld av sin förövare fylldes Josefin med självförakt vilket paralyserade henne. Marie beskriver inte bara psykisk misshandel utan att Josefin även blev utsatt av en fysisk misshandel:

“Hon fick såna sparkar och slag mot hela sin kropp, som aldrig läkte. Knytnävar som boxades mot självaste ryggraden, och där inne i självaste kotorna så byggdes såren bo bit för bit, tills de bokstavligen ruttnade och fick opereras bort, och ersattes med nya i titan. Hon fick posttraumatisk stress. Hon tappade sitt hår, sin självkänsla och självklarhet inför livet”. - Marie Nilsson Lind

Det framkommer således i dokumentären att det rör sig både om psykiskt och fysiskt våld. Marie menar att vissa av slagen och sparkarna expojkvännen vållade faktiskt aldrig läkte. Att slagen mot ryggen tillslut ledde till att hon fick steloperera ryggkotorna på grund av att de ruttnade. Josefin beskriver även hon om det våld hon utsattes för när hon läser upp delar av sin bok:

“Då far han upp mot mig, tar strygrepp på mig och trycker upp mig mot väggen och håller mig där som en liten vante och jag får inte luft. Och så spottar han mig i ansiktet. Och så säger han att 'om jag trycker här, om jag trycker här och här, då dör du /.../ Men så går han bort till kökslådorna och så tar han fram en kniv, o jag blir ju så rädd. Men så går han ut till tamburen och ställer han sig där och hugger och hugger och hugger i mina ytterkläder. Varenda plagg hugger han i. Så öppnar han ett fönster. Jag bor sju våningar upp. Så börjar han kasta ut saker. O jag ligger där o tänker han kommer ju kasta ut mig också. Han kommer ju att kasta ut mig”  
- Josefin Nilsson

Detaljerade beskrivningar om våldet målar upp en bild av en fruktansvärd man, en förövare, som utsatte den annars så levnadsglada Josefin för enorma mängder våld. Denna man nämns aldrig vid namn, men vi förstår att de arbetade ihop på teatern och att andra även kände till våldet. Josefin barndomsvän Felicia Feldt berättar även om Josefins förövare. Det är speciellt en incident som återkommer genom dokumentären, när expojkvännen knuffar in Josefin i en vägg med sådan kraft att den lämnar en avgjutning av hennes kropp. Felicia läser upp ett brev hon fått från Josefin:

“Det blev ett stort hål, som en avgjutning av min kropp. O jag kröp ur den sargade väggen och sa till honom att sluta. För det kändes att nu gick jag sönder. ” - Josefin Nilsson

Efter att Josefin och mannen gjort slut så fortsatte våldet likafullt. Marie Nilsson Lind förklarar hur expojkvännen fortsatte att kontakta Josefin efter att de gjort slut, och att förföljelsen och de ständiga hoten gjorde att hon till slut gick till polisen.

“Det var som att han kunde inte godkänna att hon gjorde slut liksom. Och då blev det ju mer hot per telefon, o han var utanför hennes dörr, o det blev liksom...det blev ohållbart, på alla sätt. Så till slut så gick hon ju till polisen” - Marie Nilsson Lind

Temat om expojkvännen är en röd tråd genom dokumentären, den starka bilden av en förövare som gestaltas genom berättelser om våld och hot. Indirekt pekar alla skildringar om expojkvännen i samma riktning: om Josefin aldrig träffat denna man och utsatts för detta våld skulle hon kanske ha varit vid liv idag. Detta är inte någonting som öppet sägs, men det är en underliggande åsikt som finns bakom orden och får oss som betraktare att känna en avsky för denna man. Förövaren får aldrig komma till tals eller nämnas vid namn. Bilden av en namnlös och bildlös förövare är så pass stark att den lyser igenom dokumentären även om den endast skildras genom våldsbeskrivningar.

## Analys

Som diskuterat ovan gestaltas Josefins expoikvän som en förövare i dokumentären. Han beskrivs med ord som *våldsam* och *hotfull* samtidigt som han förblir anonym. Dokumentären skildrar en förövare som är ansvarig för Josefins psykiska och fysiska smärta. Det är genom beskrivningar av våldet som expoikvännen existerar.

Genom att Josefins förövare inte får komma till tals skildras endast ett perspektiv av historien. Forskning har visat att det är ett återkommande tema där endast vissa aspekter av en händelse skildras i medieinnehåll (Gamson & Modigliani, 1989:157; Entman, 1993:53). Det är därför även värt att påpeka att känslan av att det är förövaren som i slutändan är ansvarig för Josefins död kan ha gestaltats partiskt och att gestaltningen av den våldsamma förövaren därför inte bör ses som helt objektiv. För att stödja ett visst perspektiv eller en viss tolkning i en historia kan man även lyfta fram det mest intressanta och aktivt välja bort andra delar (Entman, 1993). Det är tydligt att detta har gjorts i dokumentärens porträttering av expoikvännen, då det är våldet som framhävs och fastställer gestaltningen av honom som våldsam och hotfull.

I rapportering kring våld mot kvinnor visar forskning att mäns våld mot kvinnor anses vara accepterat då det ses som mannens natur att vara aggressiv och våldsam (Boyle, 2005). Detta stämmer inte överens med hur dokumentären gestaltar expoikvännen, då hans våldsamma och aggressiva beteende istället gestaltar honom som ond och avvikande från andra män. I dokumentären intervjuas även män som kommenterar och fördömer hans agerande, däribland både Benny Andersson och Hannes Holm. I dokumentären är det inte alla män som framställs som våldsamma utan det är specifikt expoikvännen, förövaren, som gestaltas på detta sätt. Forskning visar även att medierna använder sig av stereotyper för att rama in förövarna på ett förmånligt sätt (Edgren, 2011:156ff). Detta sker inte i dokumentären då Josefins expoikvän inte porträtteras på ett fördelaktigt sätt. Han gestaltas inte som en egen individ med någon historia, utan endast genom våldet, vilket således förstärker tesen att han porträtteras på ett ofördelaktigt sätt.

Dokumentären motsäger även forskning kring hur förövare förblir skuldfrä då de beskrivs som sjuka eller onormala vilket kan förklara deras beteende på ett rationellt vis (Bullock & Cubert 2002; McNeill, 1992). Istället förblir förövaren i denna dokumentär ansvarig för våldet. Forskning har även visat att medierna ofta framställer det som ett gemensamt ansvar att en relation blir våldsam (Taylor, 2009). I denna dokumentär läggs skulden direkt på förövaren, trots att relationen mellan Josefin och hennes expoikvän framställs som destruktiv och dålig.

Det finns dock forskare som menar att en förändring skett kring rapporteringen om mäns våld, då historier nu uppmärksammas och anses som ett samhällsproblem istället för ett

individproblem (Wendt, 2010). Detta går att se i dokumentären om Josefin Nilsson, där gestaltningen av förövaren bidragit till en större diskussion kring mäns våld mot kvinnor där mannen inte bortförklaras utan förblir skyldig. Det är tydligt att expojkvännen är den skyldige, både genom beskrivningar av våldet och att han blev dömd för brottet. Men även genom att han aldrig får komma till tals, då han eventuellt hade kunnat bortförklara sig. Det har alltså gjorts ett val att endast fokusera på Josefin och inte på honom.

## Del 3

### Hur framställer dokumentären våldet?

För att besvara vår sista frågeställning om hur dokumentären framställer våldet har vi identifierat två teman. Temat om tystnadskultur samt temat om dokumentärens uppbyggnad för att förstärka känslorna och våldet i sig.

#### Tema: Tystnadskulturen

Ett tema som vi identifierat under den tematiska analysen är temat om *tystnadskulturen*. Tystnadskulturen framställs dels genom våldets betydelse för Josefin Nilssons liv och dels genom hur Josefin själv arbetade för att bryta sig fri från detta. Det psykiska och fysiska våldet som Josefin utsattes för togs till en början inte på något stort allvar. Det var många som kände till hennes expojkvän och som jobbade tillsammans med honom, men det var inte några restriktioner som sattes för att förhindra dem att mötas under arbetstid. Benny Andersson arbetade mycket med Josefin och förklarar i dokumentären att det fanns en period när Josefin till och med hade en livvakt med sig till och från jobbet eftersom att hon kände sig så pass otrygg.

“Hon kände sig väl väldigt otrygg, förstås. Det är väl inte så lockande att veta att man kan bli attackerad av en ex-boyfriend när som helst. Mycket obehagligt.” - Benny Andersson

Även Hannes Holm, som även han arbetar inom teaterbranschen, menar att han själv “ringde några samtal” där han försökte få andra människor att förstå vad den här mannen höll på med. Han säger i dokumentären att han endast “möttes av total negligation” efter dessa samtal.

Genom att lyssna på dessa berättelser så gestaltas en bild upp där människor runt omkring Josefin visste om vem denna man var. De visste vad han utsatte Josefin för men lät det ändå förbli i det tysta, en tystnadskultur rådde. Josefin Nilsson anmälde så småningom mannen och rättegången skedde 1997, där hon berättade om vad hennes före detta pojkvän gjort mot henne. Han blev dömd, men överklagade domen. Marie Nilsson Lind berättar i dokumentären att det var en otroligt tuff period för Josefin. Det tog mycket kraft och mod att våga anmäla och möta honom i rätten första gången, och sen att behöva göra det en andra gång var fruktansvärt.

“Det var som att, när det gick till den andre rättegång, i hovrätten hette det då, Josa orkade inte berätta det här riktigt en gång till.” - Marie Nilsson Lind

Det framgår genom hela dokumentären hur viktigt det är att Josefines historia kommer ut, både för hennes egen skull men även för samhällets skull. Att prata om våld i nära relationer skulle, enligt Josefin själv, kunna hjälpa andra i samma situation att bli fria och att våga

berätta. Detta har Metoo-kampanjen hjälp till med och det är därför ingen chock att dokumentären publicerats nu och inte innan. När våldet härjade i Josefins liv fanns dock inte samma stöd och kampanjer som nu, ändå vågade hon prata om det.

Josefin Nilssons upprättelse från tystnadskulturen är ett starkt tema. Innan Josefin avled 2016 hade hon börjat skriva en bok om sina upplevelser kring det våld hon utsatts för. I början av dokumentären berättar hennes syster Marie om hur hon nu ska försöka färdigställa boken och vikten av detta.

“Min syster hann inte. Hon måste få upprättelse och ge sin sanning. Förklara varför man inte går vid första slaget, varför man kan förlora sig själv, hela sin identitet, sitt sätt att vara, sitt sätt att tala, tänka och tro.” - Marie Nilsson Lind

Så lyder förordet till boken som Marie läser upp framför kameran, att det är Josefins chans till upprättelse och att få dela sin sanning. Marie menar att boken även talar om varför ett offer inte går vid det första slaget och hur det går att förlora sig själv i ett våldsamt förhållande. Ur ett samhällsperspektiv berör därför denna bok så mycket mer än bara Josefin Nilsson liv, den lyssnar och försöker förstå offret istället för förövaren. Dokumentären tar också upp Metoo-rörelsen, och pekar på dess betydelse för kvinnor.

“Hösten 2017 kom Metoo. Me too. Jag också. För att man ska säga jag också så måste man innan ha sagt att det här händer mig, jag har varit med om det här. Hon reste sig i rättsalen 1997 och sa att det här har hänt. Men då var det tyst, ingen sa me too. Och var var alla feminister när min Josa utplånades bit för bit.” - Marie Nilsson Lind

Marie uttrycker sig på ett sätt som stärker denna känsla av orättvisa, att ingen lyssnade på hennes syster även när hon tog mod till sig och stod upp i en rättsal. Idag har det gått 22 år sedan Josefin Nilsson gjorde detta och äntligen, menar många, kan hon få bli fri från tystnadskulturen och få upprättelse. I dokumentären läser Marie Nilsson Lind högt från det Josefin själv sagt när systrarna haft ett samtal om bokens betydelse, ett samtal som Marie spelat in:

“Jag frågade Jose såhär: varför ska du skriva den här boken? Och då sa hon att: Det är för att det är nödvändigt /.../ för att bli fri själv. För att jag fått en sådan distans till det, så att jag kan göra det nu, förut kunde jag inte. Och för att det är viktigt att berätta...jag behöver inte vara någon förebild, nej men för att jag är övertygad om så många som varit med om det här..många, många fler än man tror ././ I mitt fall har jag bara kommit längre och längre ifrån mig själv, och min sanning.” - Marie Nilsson Lind

Josefin menar således att genom den boken hon började skriva, som Marie menar att hon nu ska avsluta, ska hon få berätta sin historia. Våldet och tystnadskulturen går hand i hand genom dokumentären, men det starkaste temat är hur Josefin bröt sig fri från detta genom att själv börja prata om det och äga sin egen historia.

## **Tema: Dokumentärens uppbyggnad**

Ytterligare ett tema som vi identifierat för att besvara vår frågeställning är hur själva dokumentärens uppbyggnad förstärker känslorna som förmedlas, samt förstärker berättelsen om våldet i sig. Genom hela dokumentären är Josefin Nilsson i centrum. Det är hennes berättelse vi får följa, både karriärmässigt men även emotionellt. Samtliga aktörer i dokumentären berättar om ögonblick de upplevt tillsammans med Josefin och vad hon har betytt för deras liv. Det är en stark kärlek samtliga aktörer förmedlar när de talar om Josefin. Dokumentären är i kronologisk ordning där vi som åskådare följer Josefins tidiga musikaliska genombrott med Ainbusk till hennes sista föreställningar innan hennes bortgång. Vi får även följa historien om det våld hon utsattes för som sakta bröt ner henne.

Något som är väldigt tydligt är hur dokumentären även använder sig av musiken för att förstärka budskapen och de incidenter aktörerna berättar om. Josefines röst blir till ett berättarverktyg som dokumentären använder sig av. Detta görs främst genom att använda klipp när Josefin Nilsson sjunger specifika meningar ur hennes låtar, då detta förmedlar känslan av att Josefin själv framför dessa ord i kontext till dokumentärens berättelse. I dokumentären skildras historien om Josefin och expojkvännen samt det våld som han utsatte henne för. Aktörerna berättar hur Josefin träffat en man som förändrade henne, hur hon blev annorlunda och tappade självförtroendet. Samtidigt som denna historia målas ut sjunger Josefin själv "Att just vi två skulle mötas. Nej, inte någon kunde förstå. Jag ville aldrig dig älska, men det blev så ändå."

Medan Marie Nilsson Lind berättar hur Josefin blev drabbad av förhållandet med mannen och att hur hon förtjänade så mycket mer så är Josefins textrader med i bakgrunden. Sången stärker budskapet om hur orättvist Josefin blev behandlad. Historien om Josefin och den våldsamma relationen porträtteras parallellt genom hela dokumentären. Samtidigt som Marie Nilsson Lind berättar om hur hennes syster ställde sig i en rättssal och berättade om våldet hon utsatts för så sjunger Josefin raderna "How could you do this? Why did you do all this to me?" Bilden målas upp hur hon tar mod till sig och står i rättssalen 1997 och säger just de orden "How could you do this to me?", även om dokumentären inte har några klipp från varken rättssalen eller någon slags intervju med Josefin. Hennes ord i sången blir hennes berättelse, även om vi inte får veta exakt när eller hur denna låt skrevs.

## Analys

Dokumentären framställer våldet genom att framhäva tystnadskulturen och problematiken om att inte prata om mäns våld mot kvinnor. Det beskrivs att Josefin hade en stark vilja att berätta sin historia och bli fri. Genom den tematiska analysen har det även framkommit att dokumentärens uppbyggnad förstärker framställningen av våldet. Dokumentärens uppbyggnad, bland annat genom valet och placering av musiken, förstärker känslan av Josefins upprättelse.

Forskare har beskrivit tystnadskulturen genom att gestalta hur förtryckare skapar lögner om de förtrycktas underlägsenhet, vilket leder till en känsla av ovärdighet (Freire, 2004). Detta stämmer överens med hur det i dokumentären förklaras hur Josefin tappade sin självkänsla efter att hon utsattes för det psykiska och fysiska våldet av sin förövare. Tystnadskulturen framhävs i dokumentären när intervjupersonerna berättar att arbetskollegor och andra människor i hennes närhet kände till våldet men ändå inte gjorde något åt det. Trots att våldet inte hanterades framkommer det att Josefin fick kraft från musiken och vågade uppträda igen.

Även om det inte sägs ordagrant, gestaltas förövaren som ansvarig för våldet och Josefins död. När fokus i medierapporteringen läggs på enskilda individer menar forskare att gestaltningen är episodisk (Iyengar, 1990). Samtidigt beskrivs, som nämnt, tystnadskulturen och att Josefin inte fick något gehör trots att flera personer i både hennes och hans närhet visste om vad som skedde, vilket förklaras som en tematisk gestaltning och innebär att ansvaret läggs på samhällsnivå (ibid). Det framgår att dokumentärens uppbyggnad av våldet gestaltar detta problem både på individ- och samhällsnivå. Vidare menar forskare att synen på kvinnor och män påverkar samhällets maktförhållanden och legitimerar rådande maktordning (Eduards, 2008:10). I dokumentären gestaltas det som tidigare nämnt hur stark Josefin Nilsson var och hur hon genom att prata om våldet bröt sig fri från den rådande tystnadskulturen. Genom att göra detta rubbas denna maktordning där män ses som norm.

Dokumentären har arbetat med verkliga människor och händelser, men endast utifrån ett perspektiv av historien. Hur våldet framställs i dokumentären är därför inte en objektiv skildring, vilket forskare menar är problematiskt (Nelmes, 1999:212). Forskning visar även att en gestaltning av medieinnehåll aldrig kan ge en riktigt korrekt bild av verkligheten (Shehata, 2015) och det är därför viktigt att poängtera detta när det gäller gestaltning av våldet. Forskare menar att mediernas gestaltning måste bli mer korrekt samtidigt som det måste börja rapporteras om mäns våld mot kvinnor (Boyle, 2005). Dokumentären är uppbyggd genom emotionella skildringar från Josefins nära vänner och familj där vi som betraktare får en subjektiv version av historien. Forskare menar att avsaknaden av så kallad "hård fakta" från auktoritära personer som polis och advokater är typisk för en performativ dokumentär (Nichols, 2001:134). Verktyg kan användas för att ytterligare framhäva känslor i en dokumentär (ibid:132), och hur dokumentären framställer våldet förstärks med musik som ett



sådant verktyg. Användandet av hennes egna röst bidrar till känslan av att det är Josefins egna historia som gestaltas. Det går även att argumentera för att dokumentären är deltagande då den är uppbyggd genom personliga vittnesmål (ibid:123), vilket även det leder till en subjektiv gestaltning. Som åskådare blir vi så pass påverkade av de emotionella argumenten att dokumentären efterlämnar en stark känsla att våldet från expojkvännen var en stor del av Josefins död. Även om dokumentären bidrar med en ökad diskussion om mäns våld mot kvinnor kan huruvida våldet framställts på ett korrekt sätt ifrågasättas.

## Diskussion

Den här studien ämnade att undersöka och analysera hur aktörerna gestaltas och hur våldet framställs i dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*. Syftet var att se att se hur en medieskildring gestaltar en kvinna som blivit utsatt för våld av en man och hur våldet beskrivs. Resultatet visar att Josefin Nilsson inte har framställts som ett traditionellt offer, utan dokumentären gestaltar henne genom beskrivningar som levnadsglad, modig och kraftfull, även när våldet i hennes liv var som värst. I dokumentären är det hennes historia som får ta plats genom kärleksfulla beskrivningar från hennes familj och vänner. Detta skiljer sig från tidigare forskning som visar hur skulden för våld mot kvinnor ofta läggs på offret själv (Lindgren & Lundström, 2010. Taylor, 2009). Istället läggs skulden i den här dokumentären på förövaren som gestaltas som ond och avvikande. Det är han som förblir ansvarig för våldet genom hela dokumentären. Även detta skiljer sig från tidigare forskning som menar att en förövare ofta blir bortförklarad i medierapportering då de ramas in på ett förmånligt sätt eller genom att beskrivas som onormala för att rationellt förklara deras beteende (Edgren, 2011. Bullock & Cubert 2002. McNeill, 1992). Vår analys visar även att våldet beskrivs genom tystnadskulturen och problematiken i att inte prata om mäns våld mot kvinnor. Det förmedlas en stark känsla i hur viktigt det var för Josefin Nilssons själv att denna historia fick berättas för att hon skulle kunna bryta sig fri från tystnadskulturen. Ett annat viktigt resultat från denna studie är hur dokumentären arbetat utifrån en performativ representationsform vilket lett till att den inte är helt objektiv utan bygger på känslor och personliga berättelser.

Ett tydligt resultat av vår studie är även att den visar på likheter med nyare forskning där offer får ta en mer central roll i medieinnehållet och berätta sin historia (Demker & Duus-Otterström, 2011. Edgren, 2011). Dessa skiftningar i relationen mellan offer och förövare anser vi till stor del beror på Metoo och kraften i att kvinnor vågar berätta om sina övergrepp. Genom att prata om våldet så kan samhällets tystnadskultur luckras upp och offer kan sluta skuldbeläggas. Hur medier framställer offer och förövare får verkliga konsekvenser i samhället i stort och dokumentären om Josefin Nilsson är således ett nedslag i samhällets diskussioner kring detta. Analysen visar att Josefin porträtteras i större än utsträckning än expojkvännen vilket stärker detta skifte i offerroller som ny forskning visat. Slutsatsen vi kan dra från just denna studie är att offret i denna dokumentär fått ta en mer central roll än vad tidigare forskning redogjort för, och att det är förövaren som skuldbeläggs utan att bortförklaras.

Något som vi dock förvånades över var hur det genom analysen framkom att dokumentären inte kan ses som helt objektiv, vilket var något vi i förarbetet diskuterade. Första gången vi såg dokumentären insåg vi inte hur vinklad den var genom att endast se historien ur ett perspektiv. Forskning visar att gestaltningar avsiktligt kan göras ur olika perspektiv för att främja en specifik synvinkel och förmedla särskilda känslor (Strömbäck, 2017; Entman, 1993;

Gamson & Modigliani, 1989), genom analysen förstod vi att detta var fallet i dokumentären om Josefin Nilsson. Användandet av Josefins egna röst genom specifikt utvalda låttexter, personliga berättelser och avsaknaden av förövarens perspektiv pekar på att dokumentären om Josefin Nilsson gestaltats episodisk där skulden för våldet lagts på förövaren.

Tidigare forskning visar hur stor makt medierna har på samhället och dess individer. Medierna förmedlar inte bara händelser, utan påverkar också hur vi ska uppfatta händelser (de Vreese, 2005:51). Hur medierna gestaltar och rapporterar om mäns våld mot kvinnor har speglat en osann bild av verkligheten, där skulden ofta lagts på offret medan förövaren har bortförklarats (Taylor, 2009; Bullock & Cubert, 2002). Denna studie utgår från den samhälleliga opinionen och Metoos genomslagskraft, och dokumentären om Josefin Nilsson är ett intressant fall i samhällets diskussion om mäns våld mot kvinnor och tystnadskulturen. Nyare forskning har visat att det börjat ske en utveckling i rapporteringen kring mäns våld mot kvinnor, där offret får större utrymme i innehållet genom att offret i frågas berättelse får vara i fokus (Wendt, 2010). Då dokumentären *Josefin Nilsson- älska mig för den jag är*, är ny finns det inte någon tidigare forskning kring just dokumentären, och därför är denna studie relevant ur ett större perspektiv då den bidrar i diskussionen om rapporteringen om mäns våld mot kvinnor, tystnadskulturen och gestaltningen av offer och förövare.

## Reflektion av studien

Denna studie utgår från både teori och tidigare forskning, men har också arbetats fram utan förbestämda strategier. Detta innebär att det inte är möjligt att genomföra studien på nytt, på exakt samma sätt. Trots noggrann genomgång av tillvägagångssätt av studie, förekommer det subjektiva tolkningar av innehållet. Studien kan givetvis utföras på samma sätt, men resultaten kommer sannolikt inte bli samma, då kvalitativa studier tillåter forskares egna tolkning. Ett nytt genomförande av denna studie kommer påverkas av dess forskares tolkning, precis som att denna studie påverkats av våra tolkningar.

Som nämnt i metodkapitlet har det efter dokumentären om Josefin Nilsson publicerats mycket medieinnehåll om den. Det vill säga att det finns många artiklar, TV-inslag, diskussioner och åsikter på sociala medier, som hade kunnat gynna denna studie. Då vi fann dokumentären så pass intressant i sig själv valde vi att grunda denna studie på endast denna dokumentär. Detta har dock påverkat studiens generaliserbarhet, då det inte är möjligt att dra generella slutsatser ur ett större perspektiv, av en analys på endast en dokumentär. Men trots att resultaten av vår studie inte kan generaliseras och kopplas till någonting större så anser vi att vår studie kan inkluderas i ett större forskningssammanhang. Det forskas ständigt om våld mot kvinnor samt offer och förövare och vi har presenterat både äldre och nyare forskning som visar på hur offer i större utsträckning idag får berätta sina egna historier och ta plats. Vår studie, med det

specifika nedslaget i dokumentären, kan således bli en del av forskningen kring detta skifte mellan offer och förövare. Även om det inte kommer forskas vidare om specifikt denna dokumentär kan vårt resultat generaliseras till *en* medieskildring av en offerroll som porträtteras som stark och levande.

## **Förslag på vidare forskning**

Då den här studien endast undersöker och analyserar dokumentären, vore det därför mycket intressant att undersöka vad dokumentären fick för konsekvenser för de inblandade. Det vore även intressant att se hur dokumentären mottogs i samhället och hur diskussionerna om den sett ut. Vidare skulle det vara intressant, och inte minst väldigt relevant att undersöka om Metoo och dokumentären har gjort någon skillnad för mäns våld mot kvinnor och tystnadskulturen, genom att se hur offer och förövare i nyare medierapporteringar porträtteras.

## Referenser

- @cissiwallin. (2017, 16 oktober). Den mäktige medieman som drogade och våldtog mig 2006 heter Fredrik Virtanen... [Instagraminlägg]. Hämtad 2019-03-28 från [www.instagram.com/p/BaT0d-bHRTrGTnQ06rwFkVJmynZwqhs85dRDKo0/](https://www.instagram.com/p/BaT0d-bHRTrGTnQ06rwFkVJmynZwqhs85dRDKo0/)
- @lulucartersweden. (2017, 13 oktober). Timell= TV4's egna Harvey Weinstein. [Instagraminlägg] Hämtad 2019-04-11 från <https://www.instagram.com/p/BaMdfsMBcuG/?hl=sv>
- Adelai, A (2017, 6 mars), Transparens nytt ledord för dokumentärfilm. *Sveriges Television Kultur*. Hämtad 2019-04-10 från <https://www.svt.se/kultur/dokumentar-sanning>
- Agardh, A. Von Shantz, T (2018, 6 april). #metoo synliggjorde en tystnadskultur. Vi vill ta reda på hur det ser ut vid Lunds universitet. *Sydsvenskan*. Hämtad 2019-04-11 från <https://www.sydsvenskan.se/2018-04-06/metoo-synliggjorde-en-tystnadskultur-vi-vill-ta-reda-pa-hur-det-ser-ut-vid-lunds-universitet>
- Bergman, M. (2002). *The (un)reasonableness of Reporting : Antecedents and Consequences of Reporting Sexual Harassment*, *Journal of applied psychology* 8257813 87(2002):2, s. 230-242.
- Boyle, K. (2005). *Media and violence : Gendering the debates*. London: SAGE.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2:a upplagan). Malmö: Liber
- Bullock, C., & Cubert, J. (2002). Coverage of Domestic Violence Fatalities by Newspapers in Washington State. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(5), 475-499.
- Cappella, J., & Jamieson, K. (1997). *Spiral of cynicism : The press and the public good*. New York: Oxford University Press.

- Cooley, C (1902). *Human nature and the social order*. New York: Schocken books.
- Croteau, D., & Hoynes, W. (1997). *Media/society : Industries, images, and audiences*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- David, Matthew & Sutton, Carole D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund,
- Demker, Marie, & Duus-Otterström, Göran. (2011). Det individuella brottet? Offer och förövare i svenska medieberättelser 1965-2005. *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 2011, Vol. 113, Iss. 1, Pp. 3-24, 113(1), 3-24.
- De Vreese, Claes H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal*, 13(1), 51-62. doi: 10.1075/idjdd.13.1.06vre.
- Edgren, M. (2011). Berättelser om sexuellt våld i feministisk forskning. *Tidskrift För Genusvetenskap*, (4), 115-134.
- Eduards, M (2008): Förbjuden handling. *Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber
- Larsson, L., & Ekström, M. (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap* (2. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (Femte upplagan ed.).
- Fitzgerald, Shullman, Bailey, Richards, Swecker, Gold, Weitzman. (1988). The incidence and dimensions of sexual harassment in academia and the workplace. *Journal of Vocational Behavior*, 32(2), 152-175.
- Freire, P. & Freire, A.M.A. (2004). *Pedagogy of hope: reliving Pedagogy of the oppressed*.

([New ed.].) London: Continuum

Gamson, W., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-37.

Iyengar, S. (1990). Framing responsibility for political issues: The case of poverty. *Political Behavior*, 12(1), 19-40.

Kantor, Jodi. Twohey, Megan (2017, 5 oktober). Harvey Weinstein paid off sexual harassment accusers for decades. *The New York Times*. Hämtad 2019-04-11 från <https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html>

Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, S., & Lundström, R. (2010). *Ideala offer, och andra : Konstruktioner av brottsutsatta i medier* (1. uppl. ed.). Malmö: Gleerup.

Lindqvist, J (2019, 24 mars). Våld i nära relationer är en ständigt pågående terror. *Göteborgs Posten (GP)* Hämtad 2019-04-12 från <https://www.gp.se/kultur/kultur/v%C3%A5ld-i-n%C3%A4ra-relation-%C3%A4r-en-st%C3%A4ndigt-p%C3%A5g%C3%A5ende-terror-1.14168660>

Magnusson, M (2019, 15 april) Metoo gör skillnad – nu och i framtiden. *Smålandsposten*. Hämtad 2019-04-11 från <http://www.smp.se/kultur/marie-magnusson-metoo-gor-skillnad-nu-och-i-framtiden/>

McNeill, S. (1992). Woman killer as tragic hero. In J. Radford, & D. E. H. Russell (Eds.), *Femicide: The politics of woman-killing* (pp. 178-183). New York: Twayne.

Me Too Movement (2018). *About - History and vision*. Hämtad 2019-04-11 från <https://metoomvmt.org/about/#history>

Meyers, M. (2004). African American women and violence: Gender, race, and class in the news. *Critical Studies in Media Communication*, 21(2), 95-118.

- Milano, A. (2017). If you've been sexually harassed or assaulted write 'metoo' as a reply to this tweet [Twitter post]. Hämtad 2019-03-28 från [https://twitter.com/alyssa\\_milano/status/919659438700670976](https://twitter.com/alyssa_milano/status/919659438700670976)
- Nationalencyklopedin, *Dokumentärfilm*. Hämtad 2019-04-10 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/dokumentärfilm>
- Nelmes, J. (1999). *An introduction to film studies* (2.nd ed.). London: Routledge.
- Nichols, B. (2001). *Introduction to Documentary*. Bloomington: Indiana University Press.
- Pascalidou, A (2018). Vad betyder #metoo för kvinnors rättigheter i världen? *Kvinna till Kvinna*. Hämtad 2019-04-28 från <https://kvinnatillkvinna.se/vad-betyder-metoo-for-kvinnors-rattigheter-i-varlden/>
- Schmidt, S. (2017, 16 oktober). #MeToo: Harvey Weinstein case moves thousands to tell their own stories of abuse, break silence. *The Washington Post*. Hämtad 2019-04-11 från [https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2017/10/16/me-too-alyssa-milano-urged-assault-victims-to-tweet-in-solidarity-the-response-was-massive/?utm\\_term=.3a147ee362bf](https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2017/10/16/me-too-alyssa-milano-urged-assault-victims-to-tweet-in-solidarity-the-response-was-massive/?utm_term=.3a147ee362bf)
- Shehata, Adam (2012). ”Medierna och makten över publiken”. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red). *Medierna och demokratin.*, ss. 317-344. Lund: Studentlitteratur.
- Shehata, Adam. (2015). Journalistikens dagordningar och gestaltningar. I M. Karlsson, J. Strömbäck (Red.), *Handbok i journalistikforskning* (s. 353-371). Lund: Studentlitteratur.
- SOU 2006:42. *Plats på scen. Betänkande av kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Sundberg, M (2019, 14 mars) Starka reaktioner efter dokumentär om sångerskan Josefin Nilsson. *Sveriges Television*. Hämtad 2019-05-15 från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/starka-reaktioner-efter-dokumentar-om-sangerskan-josefin-nilsson>



- Svarfvar, Katri Arita. Klintö, Cecilia (2018, 11 oktober). Metoo skakade om: “slutet på tystnadskulturen”. *Kristianstadsbladet*. Hämtas 2019-04-11 från <http://www.kristianstadsbladet.se/kultur/metoo-skakade-om-slut-pa-tystnadskulturen-2/>
- Svenska Dagbladet (2017, 19 november). Han tog stryptag, sa att jag gör skit och han gör konst. Hämtad 2019-04-11 från <https://www.svd.se/456-skadespelare-vi-har-fatt-nog-av-sexuellt-vald>
- Sveningsson, M., Hansson, K., Ganetz, H. & Sandgren, M. (kommande). Framing the Swedish #metoo movement. Paper presented at NordMedia 2019: *Communication, Creativity & Imagination*. Malmö 21-23 August 2019.
- Sveriges Radio (2010, 15 februari). Statistik över trakasserier. Hämtad 2019-04-11 från <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3437&artikel=3434064>
- Sveriges Television (2019a). Josefin Nilsson- älska mig för den jag är. Hämtad 2019-04-10 från <https://www.svtplay.se/video/21549186/josefin-nilsson-alska-mig-for-den-jag-ar>
- Sveriges Television (2019b). K Special. Hämtad 2019-04-10 från <https://kontakt.svt.se/guide/k-special>
- Sveriges Television (2019c). Projektledaren om Josefin Nilsson-dokumentären: “Syftet var inte att väcka debatt”. Hämtad 2019-04-10 från <https://www.svt.se/kultur/reaktioner-efter-dokumentaren-om-josefin-nilsson>
- Strömbäck, J., & Studieförbundet Näringsliv och samhälle. (2004). *Den medialiserade demokratin : Om journalistikens ideal, verklighet och makt* (1. uppl. ed.). Stockholm: SNS förl.
- Strömbäck, J. (2014). *Makt, medier och samhälle : En introduktion till politisk kommunikation* (2. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Strömbäck, J., Andersson, F., Nedlund, E., & Delegationen för migrationsstudier. (2017). *Invandring i medierna : Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010-2015?* (Rapport / Delegationen för migrationsstudier ; 2017:6).

- Taylor, R. (2009). Slain and Slandered: A Content Analysis of the Portrayal of Femicide in Crime News. *Homicide Studies*, 13(1), 21-49.
- TT. (2017a, 29 oktober) #metoo: Detta har hänt. *Sydsvenskan*. Hämtad 2019-04-11 från, <https://www.sydsvenskan.se/2017-10-29/metoo-detta-har-hant>
- TT (2017b, 26 december). Så tog #metoo Sverige med storm. *Sveriges Television*. Hämtad 2019-04-11 från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/sa-tog-metoo-sverige-med-storm>
- Tuchman, G. (1978). *Making news : A study in the construction of reality*. New York: Free P.
- Van Gorp, Baldwin. (2010). Strategies to Take Subjectivity Out of Framing Analysis. i D'Angelo, Paul. & Kuypers, Jim A. (red.) *Doing news framing analysis: empirical and theoretical perspectives*. New York: Routledge
- Wendt, M (2010) Våldtäkts som demokratiproblem- förändring och stabilitet i politik och debatt. I: *Antologi: sju perspektiv på våldtäkt*. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala: Uppsala universitet

